

Riksdagens protokoll

2007/08:128

Fredagen den 13 juni

Kl. 09.00 – 12.42

Protokoll
2007/08:128

1 § Svar på interpellation 2007/08:682 om information inför försäljning av statliga bolag

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har frågat näringsministern om hon avser att vidta åtgärder för att riksdagen ska få ta del av samma faktaunderlag som Rådet för försäljning av aktier i bolag med statligt ägande fått, samt om hon avser att återkomma till riksdagen med en redovisning innan sommaruppehållet 2008 beträffande vilka statliga bolag som genomgått samma granskning som de sex namngivna bolagen och Posten AB.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig först ge en bakgrund.

I budgetpropositionen för 2007 angav regeringen att det statliga ägandet av bolag bör minska.

I juni 2007 bemyndigade riksdagen regeringen att vidta åtgärder för att genomföra transaktioner avseende Telia Sonera, SBAB, Nordea, Civitas Holding som äger Vasakronan, Vin & Sprit och OMX.

Regeringen anser att det vid regeringens beredning av försäljningsbeslut bör inhämtas synpunkter från en grupp personer med särskild sakkunskap.

Detta är bakgrunden till att Rådet för försäljning av aktier i statligt ägda bolag inrättades.

Rådet ska inför beslut om en transaktion som avser en försäljning av aktier eller på annat sätt avyttring av ett statligt ägt bolag efter begäran från bolagsansvarigt statsråd och föredragning av tjänstemän från Regeringskansliet bedöma om en i ett visst fall föreslagen avyttring, särskilt i fråga om pris och övriga villkor, innebär att avyttringen genomförs afärsmässigt och efter erforderlig analys av möjliga handlingsalternativ.

Rådets yttranden utgör en del av beslutsunderlaget inför regeringens beslut i fråga om en avyttring ska genomföras och vilka villkor med mera som ska gälla. Därtill har regeringen inför beslutet om propositionen 2007/08:143 *Samgående mellan Posten AB (publ) och Post Danmark A/S* begärt ett yttrande av rådet.

Jag har inhämtat information från näringsministern om att näringsutskottet har begärt och fått ta del av handlingar i propositionsärendet. I dessa handlingar ingår handlingar från rådet.

Låt mig understryka att riksdagen har en viktig roll när det gäller att granska hur regeringen hanterat det mandat som givits rörande ägandet i statliga företag. I den granskningen ingår förstås möjligheten att ta del av de beslutsunderlag som legat till grund för genomförda försäljningar. Ett exempel på hur riksdagen utövar denna kontrollmakt är konstitutionsutskottets nyligen avslutade granskning av försäljningen av aktier i Telia Sonera som regeringen genomförde i maj 2007.

Regeringen avser att till riksdagen rapportera om försäljningarna i den årliga skrivelsen till riksdagen med redogörelse för de statligt ägda företagen. Regeringen kommer också att redovisa respektive försäljning i kommande budgetpropositioner. Därtill kommer regeringen att offentliggöra genomförda försäljningar i Regeringskansliets delårsrapporter för de statligt ägda företagen.

Regeringen avser inte att före sommaruppehållet lämna ytterligare uppgifter till riksdagen i det avseende Eva-Lena Jansson tar upp.

Anf. 2 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Vid förra tillfället då jag ställde en interpellation om de här försäljningarna ställde jag den till Mats Odell, och då fick jag svar av Maud Olofsson, så det är väl rimligt att jag, nu när jag ställer frågor till Maud Olofsson får svar av Mats Odell.

När det gäller frågorna om försäljningen och vilket faktaunderlag näringsutskottet har fått tycker jag att det är viktigt att påpeka att delar av de uppgifter som framgår i svaret från statsrådet Odell stämmer. I näringsutskottet har man om man har velat kunnat ta del av det material som finns när det gäller den framtida fusionen av Posten.

Men riksdagens näringsutskott har inte fått ta del av övrigt material som Rådet för försäljning av aktier i bolag med statligt ägande har behandlat.

Dessutom förekommer det fel i Mats Odells svar. Konstitutionsutskottet har inte avslutat sin granskning av försäljningen av aktierna i Telia Sonera. Det är viktigt att påpeka. Jag hade kontakt med konstitutionsutskottet i går. Där föreligger alltså fortfarande en granskning som inte är avslutad.

När jag hade debatten med Maud Olofsson om det här utförsäljningsrådet och dess agerande pekade Maud Olofsson, precis som statsrådet Odell gör, på att Rådet för försäljning av aktier i statligt ägda bolag ska granska på begäran av statsrådet. Då kan jag väl också påpeka att en av statssekreterarna som deltagit vid näringsutskottet pekar på att det egentligen inte är det som rådet är skapat för, men att man i alla fall får hantera olika typer av försäljningar.

Jag tycker att det är viktigt att riksdagen faktiskt får ta del av vilka bolag som det här rådet har granskat, därför att det jag försöker peka på i min interpellation är att riksdagen har gett bemyndigande om att sälja sex bolag. Frågan om Posten är fortfarande inte avgjord, utan den kommer att debatteras och voteras om nästa vecka. Det får vi förhålla oss till.

Men just när det gäller de sex bolagen har man ju nu gett bemyndigande, och då vore det väl bra om riksdagens näringsutskott och övrig riksdag kan få ta del av vad rådet har yttrat sig om.

När det gäller de här andra bolagen pågår en kontinuerlig granskning. Det är väl också viktigt att riksdagen får reda på det före sommaren, för jag utgår ifrån att det i så fall kommer nya propositioner till hösten om eventuellt bemyndigande och försäljning av flera bolag.

Jag har lite svårt att förstå varför inte riksdagen ska kunna ta del av uppgifterna om vilka bolag som är färdiggenomgångna av rådet.

Jag skulle alltså vilja ha svar på detta: Varför detta hemlighetsmakeri? Det är väl viktigt att riksdagen kan ta del av det här. Som jag säger: De här sex andra bolagen är ju redan genomgångna. Att vi bara har fått ta del av hanteringen kring Posten, som ännu inte är avslutad, är väl bra. Det är hemligstämplat. Men det är viktigt att vi också får ta del av detta när det gäller de andra bolag som man redan har börjat arbeta med.

Jag skulle vilja ha svar av statsrådet Odell: Varför får vi inte ta del av de här uppgifterna nu?

Anf. 3 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Min uppfattning är att riksdagen har fått de handlingar som man har bett att få. Det är mitt intryck. Att få del av handlingar *inför* en försäljning är en sak som är betydligt mer delikat. Men när det gäller riksdagens granskande makt har de handlingar som har begärts lämnats ut.

Anf. 4 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Med all respekt för att alla bolag inte har nämnts har jag faktiskt stått i den här talarstolen och efterfrågat vilka bolag som har genomgått och vilka bolag som den här regeringen tänker sälja förutom de här sex namngivna bolagen och nu Posten, som också ska privatiseras och börsintroduceras. Det är ju jätteviktigt att vi får reda på det. Varken Maud Olofsson eller Mats Odell vill ju faktiskt ge oss i riksdagen svar på det.

Man gick ut i valrörelsen 2006 och lovade att man inte skulle sälja Vattenfall och LKAB. Det tror jag att rätt många av väljarna kommer ihåg. Men vad många inte förstod var att man skulle sälja väldigt många andra bolag. Därför är det viktigt att det ges tydliga besked här och nu.

Jag har efterfrågat dem. Visserligen har jag kanske inte efterfrågat dem formellt för alla bolagen vid näringsutskottets sammanträanden, men jag har gjort det här med ansvarig minister, näringsminister Maud Olofsson. Jag har ställt frågor också till Mats Odell om vilka fler bolag man tänker avyttra.

I debatten om de här sex bolagen namngav faktiskt flera företrädare från den borgerliga sidan Vattenfall som tänkbart bolag. Svenska Spel förekom i debatten, Sveaskog har namngivits från Centerpartiet som ett bolag som man vill yttra och Hans Wallmark, som sitter här nu, har också pratat om Vasallen. Det är alltså klart att det finns flera typer av statliga bolag som är föremål för granskning från regeringens sida, och jag utgår ifrån att det också gäller det här rådet. Det är därför jag efterfrågar den informationen.

Vi har också gång på gång kritiserat rådet i dess helhet, eftersom det är viktigt att veta hur det ser ut med ägandet bland dessa personer, vilka företag de är delägare i och vilka privata aktieinnehav de har. Inte heller det har ansvarig minister velat redovisa trots att ordföranden i rådet varit öppen och ärlig och berättat vad som ligger bakom.

Nu visar det sig att halva rådet inte kan delta till exempel då det gäller Vasakronan; jag återkommer till den debatten senare. Det är klart att det är allvarligt om riksdagen, som är ansvarig för eventuella avyttringar och ska fatta de formella besluten, inte kan ta del av den information som ett gång på gång kritiserat och jävigt råd får ta del av. Det är anmärkningsvärt att denna regering ska vara så hemlighetsfull inför riksdagen.

Jag förstår fortfarande inte statsrådets svar, fru talman.

Anf. 5 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Eva-Lena Jansson är orolig och ängslig. Det må hon vara. Hon kan i alla fall vara lugn på en punkt, nämligen att inga andra företag kommer att få ett minskat statligt ägande än de som Sveriges riksdag gett regeringen bemyndigande när det gäller försäljning. Vi har bemyndigande för sex företag. De är under analys och försäljning. Eventuella ytterligare företag kommer att bli föremål för riksdagsbehandling efter noggrann genomgång. Eva-Lena Jansson behöver alltså inte oroa sig för att några andra företag än de som denna riksdag har bemyndigat regeringen att sälja kommer att säljas.

När det gäller handlingar från rådet och andra instanser gällande detta har riksdagen fått ut de handlingar man begärt.

Anf. 6 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Jag hör att jag får ett svar, men jag tycker inte att statsrådet svarar på frågan varför. Jag, och flera med mig, har vid flera tillfällen påpekat att det är viktigt att riksdagen får reda på vilka bolag som genomgått granskningen.

Frågan till statsrådet Olofsson, som alltså Mats Odell svarar på, var: Avser näringsministern att återkomma till riksdagen med en redovisning före sommaruppehållet beträffande vilka statliga bolag som genomgått samma granskning som de sex namngivna bolagen och Posten AB?

Det är viktigt, för då vet vi också vilka bolag som eventuellt kan vara föremål för utförsäljning. Det är jätteviktigt att få det beskedet. I det svar som Mats Odell ger pekar han på att konstitutionsutskottet nyligen avslutat en granskning av försäljningen, men han kommenterar inte ens att det är ett felaktigt svar. Konstitutionsutskottet har sagt att det pågår en fortsatt granskning; frågan är fortfarande föremål för granskning. Det vore bra om statsrådet kunde kommentera det.

Jag tycker att det är viktigt att riksdagen här och nu får veta vilka statliga bolag som genomgått granskning av regeringen och eventuellt av rådet så att vi också får veta vilka som kommer att vara föremål för försäljning. Det är viktigt att vi som företrädare för medborgarna kan berätta för dem vilka fler bolag regeringen ska sälja ut.

Anf. 7 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Eva-Lena Jansson önskar blicka in i framtiden. Det gör vi alla. Jag kan bara säga att inga andra företag granskats av rådet än de som denna riksdag gett bemyndigande att sälja.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Svar på interpellation 2007/08:692 om kommuners upphandling av avfallshantering

Anf. 8 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jacob Johnson har ställt tre frågor till mig med anledning av de så kallade Sysavdomarna.

Frågorna som ställs är dels vad jag avser att göra för att möjliggöra effektiv samverkan mellan olika kommuner så att avfallshanteringen kan bedrivas med största möjliga hänsyn till riksdagens miljö- och klimatmål, dels om jag avser att ta något initiativ för att se över den aktuella lagstiftningen på svensk och/eller EU-nivå och slutligen vilka initiativ jag avser att ta för att kompensera kommunernas bristande möjlighet till effektiv samverkan, vilket är en av konsekvenserna av Regeringsrättens dom i Sysavmålet.

Först vill jag slå fast att sund konkurrens, tydlig ansvarsfördelning och fungerande gränssnitt mellan aktörerna på avfallsmarknaden är viktiga förutsättningar för en kostnadseffektiv avfallshantering och konkurrenskraftiga återvinningsföretag. Samtidigt är en miljöanpassad avfallshantering en betydelsefull del i kretsloppsarbetet och en vital del av vår infrastruktur.

Som kommunminister har jag ett särskilt ansvar för att värna den kommunala självstyrelsen, liksom kommuners och landstings rätt att välja former för att organisera sin verksamhet. Självstyrelsen är en viktig förutsättning för att landets kommuner och landsting ska ha möjlighet att klara sitt uppdrag med utgångspunkt från sina lokala förutsättningar och behov. I det perspektivet spelar också kommuners och landstings möjlighet att samverka en avgörande roll, särskilt i vissa delar av landet. Jag vill därför givetvis värna goda samverkansmöjligheter. Samtidigt är det lika viktigt att de goda effekterna av upphandling och fungerande konkurrens fullt ut tas till vara.

Jacob Johnson refererar i sin interpellation till två regeringsrättsdomar. I dessa domar har Regeringsrätten slagit fast att det krävs uttryckliga bestämmelser i lag för att det ska vara möjligt att tillämpa de så kallade Teckalkriterierna i svensk rätt. Domarna har nyligen meddelats. Vilka konsekvenser domarna har för kommunala samverkansmöjligheter är en fråga som just nu debatteras. För att jag ska kunna ta ställning till behovet av förändrad lagstiftning krävs en fördjupad analys av exakt vilka konsekvenser domarna kommer att få på den kommunala sektorn och marknadens aktörer. Det krävs också en analys av vilket utrymme EG-rätten egentligen ger oss på detta område.

Jag är väl medveten om vikten av att nå ett väl avvägt ställningstagande. Det behövs en bra balans mellan å ena sidan intresset att uppnå klimat- och miljömål och å andra sidan intresset att upprätthålla god konkurrens på fungerande marknader. Samtidigt ska kommuners och landstings berättigade intresse av organisationsfrihet och goda samverkansmöjligheter beaktas. Vi behöver alltså analysera dessa frågor vidare. Jag är därför inte redan i dag beredd att ta ställning till om – och i så fall vilka – åtgärder som kan behöva vidtas med anledning av domarna.

Anf. 9 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Mats Odell för svaret.

Denna interpellation handlar främst om den uppmärksammade domen i Regeringsrätten i vintras med innebörden att Simrishamn och Tomelilla kommuner handlat fel då de lätit Sydskönes Avfalls AB, Sysav, i vilket de båda kommunerna är delägare, sköta avfallshanteringen för kommunerna. Regeringsrätten har i sin dom fastställt att kommunerna skulle ha upphandlat denna tjänst enligt lagen om offentlig upphandling, LOU.

Interpellationen har också en vidare, generell, innebörd. Regeringsrättens dom måste tolkas så att kommunerna ska tillämpa offentlig upphandling i all verksamhet; det gäller även sådant som de annars skulle kunna låta egna kommunala bolag utföra. Det är alltså en dom av stor principiell betydelse.

Jag menar att Regeringsrättens dom allvarligt försvårar för kommunerna att effektivt samverka i kommunallagens anda. SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, delar denna bedömning och har nyligen via sin ordförande, Anders Knape, framfört att de anser att nuvarande nationell lagstiftning måste ses över så att de så kallade Teckalkriterierna enligt EG-domstolens praxis kan tillämpas även i Sverige. Dessa kriterier säger att företag som på ett visst sätt är knutna till den upphandlande myndigheten kan undantas från upphandlingsreglerna.

Regeringsrättens tolkning av EG-rätten ifrågasätts även av oberoende jurister som anser att Teckalkriteriernas tillämplighet inte är villkorad till nationell lagstiftning. Annorlunda uttryckt anser de att Sverige borde kunna tillämpa dessa undantag utan egen nationell lagstiftning. Det kan även hävdas att Regeringsrätten inte gör en total avvägning av tillämplig svensk lagstiftning såsom kommunallagen, miljöbalken och aktiebolagslagen.

Mats Odell säger i sitt svar att han vill värna den kommunala självstyrelsen och kommuners och landstings rätt att välja former för sin verksamhet. Vidare säger han att han inte kan ta ställning till eventuella åtgärder då lagstiftningen är ny och debatt pågår om domarnas konsekvenser för kommunernas samverkansmöjligheter.

Statsrådet anser att det vore bra med en analys av frågan, dels en fördjupad analys av konsekvenserna för den kommunala sektorn, dels en analys av utrymmet enligt EG-rätten. Han anser således att frågan behöver analyseras vidare. Man kan, fru talman, säga att statsrådet har viss insikt i och förståelse för frågans vikt. Men det var inte riktigt svar på mina frågor. Jag har frågat vad statsrådet avser att göra.

Avser statsrådet att göra något för att säkerställa att kommunerna effektivt kan samverka med sina bolag till exempel vad gäller avfallshandlingen? Avser statsrådet att ta initiativ för att pröva lagstiftningen? Eller tänker statsrådet vänta tills någon som anser sig ha tid analyserat frågan?

Anf. 10 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Det är en intressant och principiellt viktig fråga som Jacob Johnson tar upp i sin interpellation. Det är också ett intressant svar som ministern ger på interpellationen. Jag skönjer i svaret en öppenhet för förändring i nuvarande system i och med att frågan ska analyseras vidare. Det är en bra och dessutom nödvändig inriktning, för jag konstaterar att Regeringsrättens dom påverkar hela den kommunala och landstingskommunala sektorn på ett genomgripande sätt. Det här berör inte bara avfallssidan, utan hela den kommunala sektorn.

Jag vill redan inledningsvis slå fast att lagen om offentlig upphandling har medfört en väsentlig effektivisering av den offentliga verksamheten i landet. Jag ser alltså positivt på lagen och dess förmåga att göra den kommunala och landstingskommunala verksamheten vassare.

Trots det måste jag också framhålla att lagen ska tillämpas efter samma kriterier i hela EU. I det här fallet kan det diskuteras – jag tillåter mig att säga det – på grund av Regeringsrättens dom i ärendet.

Fru talman! Kommuner och landsting organiserar sin verksamhet utifrån effektivitet i kommunerna. I det valet ligger bland annat driftsformen, alltså associationsformen. Under senare decennier har många kommuner och landsting valt aktiebolagsformen som en lämpligare driftsform än förvaltningsformen för viss verksamhet. Det innebär att ett sådant här offentligt bolag lyder under såväl aktiebolagslagen som kommunallagen. Driftsformen är alltså inte jämförbar med ett bolag på den öppna marknaden. Möjligheten att välja driftsformer är en viktig ingrediens i det kommunala självstyret, och den tar till vara såväl effektivitet och öppenhet som kundanpassning.

Fru talman! Det här arbetssättet är inte unikt för Sverige, utan förekommer i hela Europa. Det som nu krävs enligt Regeringsrätten är att verksamheten som bedrivs i den kommunala bolagsformen ska upphandlas enligt LOU. Jag tycker att den kan ifrågasättas, för när motsvarande verksamhet bedrivs i länder som Finland, Frankrike och Italien behövs inte den här upphandlingsformen. Det arbetssättet har också prövats i EG-domstolen och godkänts.

De här länderna har tillåtits tillämpa det så kallade *in-house*-undantaget, som är baserat på Teckalmålet i Italien. Samma undantag vore det lämpligt att även Sverige begärde att få. Jag tolkar i ministrernas svar in att sådana överväganden kommer att ske.

Jag konstaterar också att i dag berörs ca 200 kommuner direkt av denna dom. Det representerar drygt 80 procent av den svenska befolkningen. Det är alltså en principiellt viktig fråga som behöver hanteras på ett seriöst och snabbt sätt av regeringen.

Fru talman! I och med att det är en regeringsdom finns inte möjlighet att överklaga beslutet. Därför är det viktigt att regeringen hanterar frågan snabbt, så att Kommun- och landstings-Sverige vet vad som gäller. Frågan berör som sagt inte bara sophanteringen, utan även bland annat vårdverksamhet som bedrivs i helägda bolagsformer. Jag vill därför betona att det inte får bli så att alliansregeringen medverkar till införande av regler som får samma effekt som den gamla regeringens stopplagar. En sådan utveckling vore besvärande, för att inte säga skamlig.

Jag konstaterar att det i min hembygd finns ett flertal verksamheter som kommer att drabbas om Regeringsrättens dom får genomslag. Alla kommuner kommer att drabbas. Det kan enligt min mening inte vara i det allmännas intresse att genom konstlade åtgärder skapa mängder med problem. Samtidigt vill jag betona vikten av att kommuner och landsting tar sitt ansvar för att bedriva verksamheten effektivt och inte inom områden där det finns en tydlig marknadssituation.

Anf. 11 HANS WALLMARK (m):

Fru talman! Herr minister! Jag tror att det Jörgen Johansson sade var alldeles korrekt. Det är viktigt att Sveriges kommuner vet vad som gäller. Därför är den här frågan viktig, precis som framhölls. Det är väsentligt att diskutera den.

Det är glädjande att Mats Odell som minister i sitt svar så tydligt betonar det lokala självstyret. Detta är en bärande princip i vårt land och i alliansregeringens politik. Därför är det, precis som har sagts inledningsvis, viktigt att man skapar ett regelverk som gör det möjligt att på ett enkelt sätt göra avknoppningar i vårt land, för att personalkooperativ ska kunna uppstå och i företagsform kunna ta över skolor, fritidshem, dagis, vårdcentraler och fritidsanläggningar. Det är i dag många kommuner som vittnar om att man uppfattar att det kan vara problematiskt, att det kan finnas en konflikt mellan det kommunerna vill åstadkomma och det regelverk som finns i dag.

Fru talman! Det är också viktigt att vi i riksdagen bejakar och inser det förändrade perspektiv som har kommit när det gäller sophantering. I många kommuner var det fram till för några år sedan något man närmast uppfattade som ett problem, en svårighet, någonting som krävde en lösning men som snarast var en belastning. I dag finns det ett mycket modernare och mer bejakande synsätt på sopsan. Man inser att den är en tillgång. Det finns också förutsättningar för att skapa gröna jobb.

Det finns också ambitiösa avfallshanteringsföretag i Sverige i dag som med nytänkande och kunnande utvecklar produkter som är intressanta för både den svenska och den internationella marknaden. Man ska nog se rätt frimodigt på avfallsföretag. Detta är numera en tillgång snarare än en belastning som vi har att hantera.

Jag håller helt med mina allianskamrater Jörgen Johansson och Mats Odell när de betonar att konkurrens är bra. Vi kan alla se att konkurrensen har inneburit fördelar.

När det gäller avfallshantering måste man fundera på hur man ska samverka. Det är inte nödvändigtvis så att bolag alltid är den bästa formen. Det finns också vissa problem med bolag. Det finns ett alternativ redan i dag, kommunförbund. Då har man både öppenhetens alla fördelar och samverkans alla fördelar. Det finns all anledning att när man för

diskussionen fördjupa och bredda den och fundera på att det finns fler former än aktiebolaget.

En annan sak är att det på många håll finns en alldeles utmärkt infrastruktur – ska vi kalla det så – för sophantering i form av bolag och markområden. Det är väl alldeles utmärkt att de finns och att de sköts och ägs av kommunerna. Men man kan i nästa steg fundera på om man inte kan lägga ut dem på entreprenad till ett annat företag, det vill säga att kommunerna samverkar, men sedan i sin tur kan upphandla företag som sköter och driver den här typen av anläggningar.

Fru talman! Vi betonar också närhetsprincipen, och det är intressant. Men för att ge en relief till att sopan numera har blivit en handelsvara finns det all anledning att påminna oss om att importen av sopor från andra länder till Sverige ökar. De kommer från Holland, Tyskland, Finland och Norge, och enligt Naturvårdsverkets statistik för 2006 handlar det om ungefär 600 000 ton. Närhetsprincipen bör vi hålla i huvudet när vi importerar från Norge, Finland och Holland.

Fru talman! Den fråga vi kan ställa till oss själva är: Varför ska vi alltid välja aktiebolagsformen? Det kan finnas andra former också. Jag skulle själv vilja betona värdet av att man kan ha kommunförbund som ett bra sätt att samverka kommuner emellan.

Anf. 12 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag är glad för denna diskussion. Det är en väldigt viktig fråga. Sysavdomarna har verkligen satt fingret på att vi har en hemläxa att göra på området. Jag tycker att det har kommit fram väldigt konstruktiva synpunkter så här långt.

Trots att mitt grundanslag här är att det i nuvarande läge krävs en mycket grundlig analys av ett antal viktiga faktorer tycker jag att det finns anledning att ta upp några av de trådar som har varit uppe här.

Kan man inte lösa det här genom att bilda kommunförbund? Det är klart att det teoretiskt skulle vara möjligt. Vi håller faktiskt på att gå igenom också den frågan. Men man ska komma ihåg att kommunförbund är ganska avancerade saker. De innebär i praktiken att kommunerna i princip avhänder sig sitt beslutsfattande på det område som kommunförbundet tar över. Frågan är om kommunerna verkligen vill göra det. Jag har inte svar på det i dag. Men det är en av de saker som vi analyserar.

Vad kommer regeringen att göra? Så kan man väl sammanfatta Jacob Johnsons frågor. Vi håller just nu på med en kartläggning och en inventering i samarbete med berörda parter. Där finns naturligtvis Regeringskansliet och Sveriges Kommuner och Landsting som viktigaste parter.

Vi kan sedan återkomma med hur vi ska hantera det. Men man ska komma ihåg att upphandlingsreglerna finns till, precis som Jörgen Johansson var inne på, för att skapa högsta möjliga värde för skattebetalarna. Vi får inte stirra oss blinda på problemen utan måste komma ihåg att reglerna finns för att främja konkurrens och tillväxt. När man arbetar med det för ögonen får man inte kasta ut barnet med badvattnet. Det gäller för oss att hitta praktiska lösningar som vi kan hantera inom ramen för det regelverk vi har att leva efter.

Jag är också glad över den ambition som Jacob Johnson, Jörgen Johansson och Hans Wallmark ger uttryck för, men analys är viktig. Det går inte att kompensera felaktig riktning med ökad hastighet.

Anf. 13 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Det är intressanta synpunkter som har kommit fram här i debatten. Det gäller till exempel frågan om avbolagisering av kommunala bolag kanske kan vara en väg att gå. Jag kan ha en viss sympati för det.

Jag frågade statsrådet vad statsrådet avser att göra. Jag har fått till svar ungefär att hemläxa pågår. Det pågår analysarbete, kartläggningsarbete och inventering tillsammans med Sveriges Kommuner och Lands-ting. Det är väl ett bra första steg.

Jag skulle gärna vilja veta: När kommer det en analys? När kan vi få ta del av något resultat? Det är, som har påpekats här tidigare, en viktig principiell fråga. Därför är det viktigt att det görs skyndsamt så att kommunerna vet hur de ska agera.

Det gäller inte bara avfallshantering. Det kan gälla kommunala bolag inom hälso- och sjukvård, idrottsanläggningar med mera. I mitt andra inlägg vill jag problematisera avfallshantering lite grann och varför det är så viktigt med en kommunal samverkan.

Sverige måste liksom alla medlemmar i EU uppfylla EU:s avfallsdirektiv. Dagens avfallsinfrastruktur, och inte minst den kommunala, som har byggts upp under lång tid och där bland annat samverkan med egna bolag ingår är fundamental. Sysavdomen försvårar utvecklingen av infrastrukturen.

Utvecklingen inom området går också snabbt. Nya aspekter har uppstått, till exempel biogasproduktion från avfallet. Jag menar att upphandlingskravet försvårar en dynamisk, flexibel samverkan inom nya utvecklingsfält vad gäller avfallshantering.

Som vi var inne på några stycken är frågan om en lokal hantering av avfallet viktig. Upphandlingskravet försvårar också det. Går det inte att upphandla här kan det mycket väl leda till ökade transporter runt om i landet och som vi också hört över landets gränser.

Det är en trovärdighetsfråga gentemot medborgarna. Om vi genom upphandling får transporter kors och tvärs över landet och över landets gränser kors och tvärs tror jag att medborgarna kommer att uppfatta det som negativt. De vill ha en lokal hantering.

Den omställning av samhället som krävs av miljö- och klimatskäl är en mycket stor utmaning inte minst av klimatskäl. Det kräver i sin tur aktiva och engagerade samhällsmedborgare som tänker globalt men agerar lokalt och har förtroende för sina lokala myndigheter.

Det gäller att kommunerna har trovärdighet och transparens i hanteringen av dessa väldigt viktiga frågor. Det är kommunerna som har det lagstadgade ansvaret för avfallshantering. Regeringen måste säkerställa att kommunerna verkligen kan samverka effektivt med andra kommuner och använda egna bolag i det arbetet.

Det får gärna vara analyser och kartläggningar, Mats Odell. Men kommuner, landsting och landets avfallshantering behöver framför allt handling från landets högst ansvariga i denna fråga.

Anf. 14 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Formalia i de här sammanhangen är att en minister inte kan säga vad som helst utan har vissa regler för vad som får och inte får sägas. Däremot kan kanske vi riksdagsledamöter vara mer tydliga.

Det är därför jag vill framhålla att man när man ser över detta inte får hamna i ett system som överensstämmer med de gamla socialdemokratiska stopplagarna. Det är viktigt att betona att en sådan utveckling inte är bra.

Jag vill göra ett par kommentarer om olika driftsformer. Även de gamla stopplagarna på s-tiden gick att kringgå genom att gå ifrån bolagsformen och gå över till förvaltningsform. Då kunde man exempelvis sälja sina fastigheter.

Jag tror inte att det är så vi ska hålla på att mickla, utan det gäller att se fördelarna med de olika formerna. Ibland får vi ett bättre management om vi har bolagsformer. Det har vi sett exempelvis inom vårdsektorn.

Sankt Görans sjukhus var ett exempel på det. Där fick man en helt annan bild när man övergick till bolagsform i helägd landstingsregi än vad man hade i den gamla driftsformen.

Det finns också en liten teknikalitet. Om man går från bolagsform till förvaltningsform inom sopssektorn och den tekniska sektorn i kommuner och landsting är man fortfarande kvar i det gängse mervärdesskattesystemet.

Om vi däremot tittar på en mjuk sektor som vårdsektorn hamnar man i det konstlade så kallade Ludvikamomssystemet. Jag ser det som positivt att vi kan få in mer verksamhet på den kommunala och landstingskommunala sidan i det gängse momssystemet. Det vore bra ur statsfinansiell synvinkel.

Anf. 15 HANS WALLMARK (m):

Fru talman! Det är alldeles utmärkt som Jörgen Johansson just gjorde att påpeka det fina som också har skett när vi har fått en del bolag. Sankt Görans sjukhus är ett lysande exempel. Det är också viktigt att man varnar för en situation som kan uppfattas som stopplagsliknande. Det är oerhört viktigt att poängtera det.

Fru talman! Utifrån min politiska grundsyn står jag oftast här i riksdagen och funderar: Vad är bäst för medborgaren? Var är bäst för den enskilde? Det blir lätt så i politiken och inte minst här från riksdagens talarstolar att vi gärna ser på Sverige som ett slags spelplan med olika pjäser som vi ska flytta runt. Det är viktigt att vi ibland ålägger oss medborgarperspektivet.

Har man ett medborgarperspektiv just när det gäller sopherteringen kan man ställa sig frågan: Vad är det som är det viktiga? Det är inte alltid driftsformen. Det är att det ska vara enkelt, billigt och att det ska fungera. Då kommer man in på valet mellan olika så kallade associationsformer.

Det kanske ändå kunde tilltala en vänsterpartist att man funderar igenom hur olika former fungerar utifrån styrning, makt, inflytande och effektivitet. Det är naturligtvis så att aktiebolagslagen och aktiebolag har fördelar. Men det har också vissa nackdelar.

Man flyttar en del av inflytandet och makten från fullmäktigesammanträdesrummen till bolagsstyrelserummen. Om det är flera kommuner som äger detta är det rätt svårt att veta var makten och styrningen finns.

Det finns all anledning att bredda diskussionen. Det gäller att se former för effektivitet så att man får billiga och bra tjänster. Men det handlar också om att man som kommunmedborgare har möjlighet att följa vad som händer med det kommunen äger och sköter.

Där tycker jag att Mats Odell har öppnat för breddningen att man kan se över detta. Det är möjligt att vi till och med ska fundera på om vi ska ha en helt ny associationsform som inte finns i dag i Sverige som är någon variant av kommunförbund. Precis som Jörgen Johansson sade har vi förmånen att få tänka fritt från riksdagens talarstol. Det skulle kunna vara en sådan sak att fundera på.

Fru talman! Det viktigaste med debatten är att säga att konkurrens och tillväxt är med och skapar gröna jobb. Det behöver Sverige.

Anf. 16 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jacob Johnson frågade när resultaten av analysen kommer. Vi har ingen tid att förlora. Vi arbetar så fort och effektivt som möjligt tillsammans med de inblandade parterna för att analysera och så småningom komma med förslag.

Det är viktigt – som både Jörgen Johansson och Hans Wallmark har betonat, kanske något mer än Jacob Johnson – att se behovet av konkurrens. Om vi blickar framåt handlar det om enorma mängder avfall. Det är ett stort miljöproblem.

Om vi ska ha en marknad där det kommer att finnas incitament att investera kommer det att behövas mer kapital. Vi tittar nu på befintliga verksamheter. Men jag tror att vi i framtiden kommer att behöva ny och ännu mer miljövänlig teknik.

Då är det viktigt att vi ser till att även privata entreprenörer finner att det här är en marknad som det går att komma in och investera på. Om vi enbart har offentliga aktörer är det inte säkert att vi alltid ska använda skattepengar till att göra gigantiska investeringar i ny teknik. En fungerande marknad med privata aktörer är oerhört väsentligt att slå vakt om i det här sammanhanget.

Anf. 17 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Det är kanske lite symboliskt att vi i dag, när vi går och väntar på folkomröstningsresultatet i Irland om Lissabonfördraget, kan konstatera att Sverige på något sätt är bäst i klassen i EU när det gäller det som vi diskuterar i dag. Vi följer alla regler och övertolkar kanske till och med de regler som finns. Regeringsrätten avslår och anser att vi inte kan tillämpa de här Teckalkriterierna som skulle ha möjliggjort den här mer flexibla samverkan mellan kommuner när det gäller avfallshanteringen som jag tycker är väldigt väsentlig.

Mina borgerliga meddebattörer lyfter upp konkurrens som en väldigt viktig faktor. Jag lyfter upp samverkansmöjligheterna, det demokratiska engagemanget, transparens och förtroende för kommunernas hantering, inte minst därför att miljö- och klimatdebatten kräver stora förändringar av vårt sätt att agera. Det kräver beteendeförändringar av oss medborgare. Då är det demokratiska engagemanget och samverkan väldigt viktigt.

Det är också en viktig fråga att diskutera olika alternativa driftsformer. Förutom den här kommunala marknaden som vi diskuterar finns det en väldigt stor privat marknad som olika privata avfallsbolag kan agera på. Det finns ingen lag om privat upphandling. Det finns en lag om offentlig upphandling. Det finns en väldigt stor marknad för privata bolag.

Jag avslutar med att uppmana statsrådet att agera i den här frågan. Jag får överväga om jag från min stol ska agera i riksdagen om inte ministern gör det för att få till stånd en översyn av gällande lagstiftning.

Prot. 2007/08:128
13 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 18 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag vill tacka debattörerna för ni har gett goda bidrag för att vi ska kunna få en bra lösning på den här frågan. Det är en stor och viktig fråga. Jag hoppas att vi ska hitta en balanserad lösning efter en grundlig analys. Vi ska inte dröja längre än nödvändigt med att komma med förslag som bringar klarhet i de här frågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2007/08:696 om hyresrättens fördelar

Anf. 19 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Sylvia Lindgren har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att ta till vara hyresrättens alla fördelar. Interpellanten har även frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att underlätta och ge de som vill bo i hyreslägenhet valfrihet att göra det.

Jag delar helt interpellantens åsikt att de olika upplåtelseformerna har olika, men lika viktiga, roller att spela på bostadsmarknaden. Många vill äga sin bostad med den trygghet och ofta långsiktigt goda investering som det innebär, medan andra vill bo i hyresrätt som har stora förtjänster genom hög service och flexibilitet.

Jag håller med om att hyresrättens fördelar inte alltid tillräckligt lyfts fram i den bostadspolitiska debatten. Regeringen uppfattar hyresrätten som central för en flexibel bostadsmarknad och vill utveckla hyresboendet också i framtiden. Hyresrätten är bland annat ett nödvändigt inslag på bostadsmarknaden för att tillgodose flexibla arbetsmarknader. Regeringen strävar efter en bostadsmarknad med en balans mellan olika boendeformer som skapar möjligheter att välja den boendeform som passar den enskilde bäst. Det är därför oroväckande att antalet hyresrätter ökade med 4 procent mellan 1990 och 2006 medan bostadsrätterna under samma period ökade med 36 procent, visserligen från en låg nivå.

Förutsättningarna för att den negativa trenden för hyresrätten ska kunna vända är en fungerande hyresmarknad. Här i Stockholm kännetecknas situationen på bostadsmarknaden av långa bostadsköer, svartkontrakt och omfattande och oreglerad andrahandsuthyrning. Betänkandet om EU, allmännyttan och hyrorna kommer mycket lägligt då det bland annat innehåller förslag för att komma till rätta med den i dag dåligt fungerande hyresmarknaden. Regeringen ser fram emot att ta del av remissvaren som inkommer i september. Därefter kommer vi att ta ställning till förslagen i betänkandet.

Som ett steg i regeringens arbete att utveckla hyresrätten att bli mer flexibel och därmed ta till vara de fördelar som den har i förhållande till andra boendeformer har regeringen tillsatt en utredning om tillval och frånval. Utredaren ska överväga hur förutsättningarna för hyresgästerna att göra olika så kallade tillval och frånval vid hyra av lägenheter kan

förbättras. Parterna på hyresmarknaden har sedan tidigare varit eniga om att det är viktigt att enskilda hyresgästers önskemål om avvikelser från ett normalt hyreskontrakt tillgodoses så långt som möjligt. Nu gäller det bara att hitta formerna och regelverken som möjliggör dessa önskemål. Utredningen ska presentera sitt betänkande senast den 26 september i år.

Anf. 20 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Tack för svaret, ministern, även om jag naturligtvis har synpunkter på svaret. Jag tycker till exempel att det är näst intill otroligt att ministern skriver: ”Regeringen uppfattar hyresrätten som central för en flexibel bostadsmarknad och vill utveckla hyresboendet också i framtiden.” Det står också i svaret att hyresrätten har stora förtjänster genom hög service och flexibilitet.

Så säger man, men vad gör man? Hur ser det ut, inte minst i Stockholmsområdet? Man säljer ut och ombildar hyresrätter på löpande band. Det pratas om flexibilitet, men det blir ingen flexibilitet i slutändan. Det är väl närmast så att det blir reserivat av alla bostadsrätter. Det finns snart inga hyresrätter att byta till.

Inte minst i Stockholmsområdet är utförsäljningen och ombildningen närmast total. Oron i de här bostadsområdena skapar otrivsel och splittring. Borgerligheten tycks tro att alla vill köpa sina fastigheter. Det handlar om fastigheten i sin helhet eftersom det är fastigheten man köper och inte själva bostaden. För den som inte vill köpa skapar detta totala splittringar.

Jag sticker dock inte under stol med att det finns hyresgäster som vill ombilda. De tillhör oftast åldersgruppen runt 30–40 år och ser det som ett lyft att kunna köpa billigt för att senare sälja dyrt, göra det som Mats Odell ofta uttrycker som bostadskarriär på skattebetalarnas bekostnad. Egenintressena tiger tyvärr aldrig still. De som vill köpa är tyvärr sällan de som vill bo kvar för att utveckla området. Det är så tydligt vilken grupp det här är.

Sedan finns det andra som kanske vill köpa men inte har ekonomiska möjligheter då man saknar bankkontakter, jobb, dras med sjukskrivningar och så vidare. De kan då erbjudas lån till högre räntor. De som har det svårare ska alltså betala mer, och det känns orättvist för oss socialdemokrater.

Många befinner sig också i fel fas i livet. De har bott i hyresrätt i hela sitt liv och tyckt att det har varit en bra boendeform, ett sätt som praktiskt passar dem. De uppskattar också flexibiliteten. Det kan vara ungdomar, familjer, medelålders eller ensamstående. Man kan inte begära att en person som närmar sig pensionsåldern på ålderns höst ska ta på sig banklån på 1 ½ à 2 miljoner. Hur ska man kunna finansiera det? Det skapar också en splittring. Man ställer de här parterna mot varandra ute i bostadsområdena. Säger man nej till ombildning blir man betraktad som en svikare gentemot en grupp, den här ettan och tvåan jag pratade om, som känner sig kränkt för att de som säger nej inte är med bidrar till att gruppen ska få det bättre och kunna göra karriär på bostadsmarknaden.

Detta är ett bekymmer. Jag lever i det här dagligen, Mats Odell. Jag lever i det dygnet runt. Jag ser hur det här fungerar. Det går inte att säga att man tycker att hyresrätten är bra, medan man jobbar för ombildningar hela tiden.

Anf. 21 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Sylvia Lindgren låter väldigt solidarisk och som den som har slagit vakt om hyresrätten. Hon lever i detta dagligen. De som vill ombilda är de som vill spekulera på skattebetalarnas bekostnad. Sylvia Lindgren skuldbelägger dem som vill ombilda och köpa sina bostäder.

Det må hon gärna göra. Men hur är det egentligen med Socialdemokraternas förhållande till hyresrätten? Vad har hänt under er regeringsperiod? Jag var inne på detta i mitt svar. Mellan 1990 och 2006 ökade andelen bostadsrätter med 36 procent och hyresrätterna med 4 procent. Under er regeringsperiod, mellan 2000 och 2006, ombildades uppskattningsvis 73 000 hyresrätter till bostadsrätter.

Socialdemokraterna har, fru talman, med andra ord regerat över hyresrättens återtag. Man har genom sin hantering framför allt, och det är det som är det allvarliga, låtit hyresrätten bli ointressant för dem som vill investera i hyresrätter. Det är det som är grundproblemet. Man investerar inte i hyresrätter i den utsträckning man borde. Man gjorde det inte under er period, och man gör det inte tillräckligt mycket nu heller. De som har och förvaltar hyresrätter anser inte att det är tillräckligt väl placerade pengar, utan man säljer dem i stället till sina egna hyresgäster. Det är mer lönsamt för både dem som äger fastigheterna och dem som köper.

Detta är ett underkännande av den politik som har förts. Det är detta vi nu försöker rätta till så att det ska bli mer intressant att faktiskt investera i hyresrätter och att behålla hyresfastigheter i stället för att sälja dem till hyresgästerna. Det är detta som är målsättningen med regeringens politik.

Jag tycker ändå, fru talman, att Sylvia Lindgren har en hel del att själv svara för. Ni lämnade här i Stockholm efter er en bostadskö på över 200 000 personer. Nu är det över 230 000 personer som står och väntar på bostäder här i staden. Om jag jämför med våra nordiska grannhuvudstäder så kan man på dagen få en hyresrätt nästan var som helst i Oslo till priser som är fullt jämförbara med dem i Stockholm. Samma sak gäller i Helsingfors med en annan politik på det här området som gör att man har en fungerande hyresmarknad.

Det är ju detta som är problemet med er politik. Er enda lösning är att återgå till subventioner. Tror Sylvia Lindgren att det går att subventionera bort en bostadskö på 230 000 personer här i Stockholm? Jag tror inte att någon mer än Sylvia Lindgren och hennes partikamrater faktiskt tror det.

Anf. 22 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Det är helt absurt det Mats Odell står här och säger, nämligen att man ombildar till bostadsrätter för att det ska bli bättre på hyresmarknaden. Vilka har möjlighet att komma in och få en hyreslägenhet i dag? För oss som i dag inte vill ombilda i våra områden är det näst intill omöjligt att kunna byta till en hyresrätt. När ombildningen blir ett faktum kan man inte byta från det kommunala bostadsbolaget längre, för man faller ur deras kö. Det är det faktiska förhållandet när det gäller detta. Om jag inte vill bli hyresgäst hos mina grannar utan vill försöka få en annan hyreslägenhet är det jättesvårt.

Jag förmodar att Mats Odell, som också bor i Stockholmsområdet, läser både Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Tidningarna har jät-

tetjocka bibbor där folk vill sälja sina bostadsrätter. Det finns hur många som helst! Men försök titta efter en liten annons där man vill byta hyresrätt mot hyresrätt. Det finns nästan inga.

Jag vill bo i hyresrätt. Jag närmar mig pensionsåldern med stormsteg och tycker inte att det känns rätt att ta ett lån på 1 ½ eller 2 miljoner kronor när jag närmar mig 65-årsåldern. Men det är ju inte bara mig personligen det handlar om. Det är många som är i samma situation. Då kan de endast bli hyresgäster hos sina grannar, och hur kul är det i sammanhanget?

Dessutom lovar man mycket och mycket, guld och grönnare skogar. Hade man velat göra detta på ett seriöst sätt hade man naturligtvis tittat på vad det innebär att bilda bostadsförening och till exempel se till att man hade studiecirklar. Jag menar, det är miljonbelopp, kanske 200–300 miljoner kronor som en liten grupp plötsligt ska driva och förvalta. Har man den kunskapen? Vad blir effekterna i slutändan? Man måste göra ordentliga analyser! Men det struntar man blankt i. Nu ska det bara säljas, och fort som sjutton ska det gå!

Som hyresgäst hamnar man också helt i händerna på dem som driver bostadsrättsföreningar och inte är seriösa utan vill göra klipp. Man ska ju göra den här bostadskarriären. Tyvärr är det väldigt mycket skrämselfpropaganda och allehanda glädjekalkyler som går ut i det första skedet. Vad blir effekterna för dem som inte vill ombilda? Det är en av de stora frågorna i interpellationen.

Min fråga till ministern handlade om vilka initiativ han vill ta för att tillvarata hyresrättens fördelar, för det finns fördelar också med att bo i hyresrätt. Vad vill man göra för att underlätta för dem som vill bo kvar i hyresrätten och ha den valfriheten? Jag påstår med rätta att valfriheten för oss som vill bo kvar i hyresrätten är på väg att tas bort helt och hållet. Det tycker jag är mycket olyckligt, och därför är jag också väldigt kritisk till den politik som man vill driva på bostadsområdet.

Kom inte och säg att det är bostadskön som har gjort att man tar bort hyresrätterna! Det är makabert att uttrycka det på det viset. Däremot behöver vi bygga mer, och det lär vi diskutera under senare interpellationer under dagen.

Anf. 23 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Sylvia Lindgren sade i sitt förra inlägg att det snart inte finns några hyresrätter. Då kan jag meddela att det vid årsskiftet fanns 1 904 613 hyresrätter i Sverige. Det är 47,1 procent av bostadsbeståndet. Så Sylvia Lindgren uttryckte kanske en lätt överdrift.

Hyresrätten har fördelar. Initiativen jag nämnde i mitt svar är ju en förbättring av bostadsmarknadens funktion som vi arbetar med. En utredning är ute på remiss, vilket jag tog upp i mitt svar.

Det finns fördelar, men det finns också en risk, även om det inte finns några studier som säger det. Jag är nämligen rädd för att många som bor i hyresrätt på lång sikt faktiskt förlorar ekonomiskt på det, eftersom deras boendekostnader går till en fastighetsägares räntor och amorteringar, medan fastighetsägaren tar hela värdestegringen. De som bor i hyresrätt kan förlora jämfört med dem vars boendekostnader går till egna räntebetalningar, amorteringar och avgifter till bostadsrättsföreningen.

Jag blev faktiskt glad häromdagen när jag hörde Carina Moberg, som är någon sorts talesman för Socialdemokraterna i de här frågorna. Hon sade så här: Det är väl så att vi socialdemokrater inte har diskuterat det i tillräckligt stor utsträckning. Vi tror att många människor någon gång under sitt liv vill äga sitt boende.

Det ska vara lättare att låna till bostadsköpet, säger Carina Moberg. Det finns inget konkret förslag här ännu, men Carina Moberg vill gå längre än regeringens kreditgarantier som bara ger garanti för att en ränta upp till 100 000 kronor blir betald. Man inför en möjlighet där egentligen individen får stå för hela risken själv genom att faktiskt betala en högre ränta på de lån han eller hon får garantier för att kunna ta. Det här tror vi att man kan vidareutveckla, säger Carina Moberg den 27 maj i Sveriges Radio.

Fru talman! Det är glädjande att Socialdemokraterna också börjar få upp ögonen för att det här att kunna äga sitt boende är något många medborgare vill.

En undersökning som gjordes av Skanska för ungefär ett år sedan visar att nio av tio ungdomar ville äga sin första bostad. Jag vet inte om det är realistiskt, men det är vad de själva ville i den undersökningen.

Många vill ha en hyresrätt som sin första bostad. Jag tror att det är viktigt att det finns hyresrätter. Det har missköts gravt under er period. Det viktigaste måttet på det är att vi här i Sverige under de senaste decennierna har byggt ungefär hälften så mycket som i våra grannländer. Det var en bostadspolitik som nu gör att vi har gigantiska bostadsköer inte bara i Stockholm utan i fler och fler kommuner. År 2002 fanns det köer i 61 kommuner. I den senaste mätningen var det – tror jag – 135 kommuner som visade på bostadsbrist.

Jag tycker inte att Sylvia Lindgren och Socialdemokraterna har så mycket att yvas över i frågan. Låt oss gemensamt se efter vad vi kan göra för att förbättra situationen så att det blir fler som vill investera i hyresrätter, vill ha kvar dessa hyresrätter, inte sälja dem i första hand till sina hyresgäster utan fortsätta att förvalta dem. Det är inte attraktivt i dag med de regler som har gällt.

Anf. 24 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Mats Odell säger att alla vill köpa och äga sin bostad. Jag försökte tala om hur det ser ut på marknaden. Titta gärna i Dagens Nyheter av i dag. Det finns en bilaga på ett halv kilo som berör bostadsfrågorna. Där finns ett utbud av bostadsrätter som är ute till försäljning. Men leta efter var det kan finnas en möjlighet att byta hyresrätt mot hyresrätt. Det finns inte många – jag lovar. Titta gärna på detta.

Mats Odell sade en annan sak som jag tog fasta på, nämligen att hyresgästerna förlorar på sikt. Det är inte bra att vara hyresgäst år efter år. Någon gång ska man äga. Jag säger inte nej till ägande, men tänk att jag tycker också att det är positivt med valfrihet och att vara hyresgäst. Man ska kunna byta bostad om till exempel barnen flyttar hemifrån och man inte behöver en större lägenhet utan att det ska ligga en massa pengar emellan. Jag ser en fördel i det. Jag påstår också att vår bostadspolitik med kommunala bostadsbolag och möjligheten att hyra sin egen lägenhet är en viktig del i utvecklingen av den svenska välfärden.

Internationell forskning har vid flera tillfällen visat just sambandet mellan hyresrätt och ekonomisk tillväxt. Ju fler hyresrätter det finns i ett land, desto starkare har också den ekonomiska tillväxten varit eftersom det finns den formen av flexibilitet. Vad som sker nu är att flexibiliteten tas bort och att det blir reserivat i stället. I första delen när ombildning sker är det möjligt att få köpa sin lägenhet billigt, men i nästa del handlar det om ekonomi igen. Då är det fråga om att köpa dyrt. Det ska någon göra. Då har flexibiliteten försvunnit.

Anf. 25 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Hur paradoxalt det än kan låta tror jag att Sylvia Lindgren och jag är överens på den här punkten, nämligen att det är viktigt för individen att det finns gott om hyresrätter, att det är möjligt, som Sylvia Lindgren säger, när barnen flyttar ut att enkelt hitta en hyresrätt. Och det ska finnas hyresrätter där jobben finns. Det är helt rätt. Det är avgörande för tillväxten och den långsiktiga välfärdsutvecklingen i vårt land. Problemet är att det har gått åt precis motsatt håll. Vi har halkat efter hela tiden med den politik ni har fört. Det är därför den nu måste läggas om.

Sylvia Lindgren kommer tillbaka till att det inte finns en hyresrätt att byta mot hyresrätt. Nej, just det. Den politik som har förts, som inte skapar förutsättningar för att investera i fler hyresrätter, leder till det problem som Sylvia själv så talande beskriver.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2007/08:712 om försäljningen av Vasakronan

Anf. 26 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Eva-Lena Jansson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder mot att AP Fastigheter, som ägs av de fyra första AP-fonderna, förvärvar det statliga företaget Vasakronan.

Innan jag svarar på frågan vill jag kort beröra interpellantens kommentarer om när en försäljning av Vasakronan kan vara lämplig att genomföra. Jag ser att det finns ett bra intresse för Vasakronan som har ett attraktivt fastighetsbestånd. Värdet på företagets fastigheter har ökat under det senaste året. Den framgångsrika försäljningen av Vin & Sprit har därtill visat att företag med starka varumärken och stabila kassaflöden fortfarande är mycket attraktiva för investerare, trots oron på de finansiella marknaderna.

I fråga om ett eventuellt intresse för Vasakronan från AP Fastigheter AB, och därmed från AP-fonderna, kan jag bara säga att det buffertsystem som AP-fonderna utgör bygger på att fonderna placerar i aktier och andra tillgångsslag för att få så hög riskjusterad avkastning som möjligt. Vilka tillgångar som fonderna får placera i bestäms av de placeringsregler som slagits fast i förhandlingar mellan de fem partierna bakom pensionsöverenskommelsen och som Sveriges riksdag sedan ställt sig bakom.

Fastigheter tillhör de tillgångsslag som fonderna kan välja att placera i. I slutet av 2007 fanns drygt 41 av AP-fondernas knappt 900 miljarder

kronor placerade i fastigheter och andra så kallade alternativa investeringar. Dessa alternativa investeringar har givit ett positivt bidrag till avkastningen i fonderna och därmed varit till gagn för såväl dagens som framtidens pensionärer.

Jag har därför ingen anledning att vidta några åtgärder mot att AP-fonderna genom AP Fastigheter visar intresse för att förvärva Vasakronan eller andra kommersiella fastighetsbestånd som finns till salu. Regeringen kommer att utvärdera alla seriösa intressenter på affärsmässig och lika grund. Det är basen för vårt arbete.

Anf. 27 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Bakgrunden till min interpellation är att den borgerliga regeringen med ideologiska utgångspunkter har bestämt sig för att göra en utförsäljning av flera statliga bolag. Ett av skälen som statsrådet Odell har angett för denna utförsäljning är att det inte är statens uppgift att riskera skattemedel genom att ha stora investeringar i företag. Samtidigt pekar man på att man inte tycker att det är en statlig uppgift att äga företag.

Däremot tycker statsrådet inte att det är ett problem – tvärtom är det snarare okej – för andra stater att köpa och äga bolag som tidigare har ägts av det svenska folket tillsammans.

Många ekonomiska bedömare menar nu att det är helt fel tidpunkt att sälja flera av de statliga bolagen på grund av den ekonomiska kris som har spridit sig runt om i världen när det gäller fastighetsmarknaden och som har bidragit till fallande priser.

I min interpellation tar jag upp att ett av de bolag som är intresserade av Vasakronan är AP Fastigheter som ägs av de fyra statliga AP-fonderna. Därav min fråga. Om man ogillar statligt ägande borde det här väl vara något som Mats Odell är emot. Uppenbarligen är inte Mats Odell det – i alla fall när det gäller det här. Hur rimmar det med synen på att det inte är så bra att staten äger? Nu är det fyra statliga AP-fonder som i sin tur äger AP Fastigheter.

När de gäller hanteringen av Vasakronan kommer frågan om avyttring av Vasakronan att bli föremål för diskussion i rådet för försäljning som regeringen har tillsatt. I går kunde vi läsa i Dagens Nyheter att regeringens rådgivare är jäviga och att de inte kan delta i beslutet om att sälja Vasakronan. Det här borde innebära också en viss fördröjning. Man borde fundera på vad det får för konsekvenser. Marknaden säger att det inte är bra läge att försälja. Regeringen har ett råd som inte kan yttra sig därför att nästan alla rådgivarna är jäviga. Samtidigt finns bolag som vill stoppa försäljningen av Vasakronan därför att de menar att det kommer att innebära en oacceptabel situation på marknaden.

Mats Odell tycker inte att det är några problem alls. Min grundfråga återstår: Varför är det okej den här gången att sälja till något som kan uppfattas som ett statligt ägande? Varför är det inte okej att äga direkt när man kan äga indirekt, Mats Odell?

Anf. 28 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag tycker att jag har svarat utförligt på frågorna. Vi utesluter ingen seriös köpare. AP-fonderna, som också är mitt ansvarsområde i regeringen, är en del av vårt pensionssystem. De är buffertfonder

som ska vara med och säkra att den så kallade bromsen inte slår till i pensionssystemet vid fluktuationer i konjunkturen.

Alla pensionsförvaltare har ett intresse av att ha en diversifierad portfölj. De svenska AP-fonderna har ett intresse av att vikta upp fastigheter i sina portföljer. Det är någonting som de bedömer själva. De har fått placeringsregler som de följer, och de ska anpassa det här så att de får bästa möjliga riskjusterade avkastning. Det är något helt annat än att staten äger.

Vi har en politik som går ut på att de här fonderna ska få köpa tillgångar i privata bolag. Vi säger inte i reglerna att de inte får köpa företag som är delägda av en stat eller som ägs helt och hållet av en stat. De är fria att köpa de tillgångar som styrelserna finner vara förenliga med de avkastningskrav som fonderna har.

Dessutom vill jag när det gäller rådet säga att ledamöterna där har alla förutsättningar att vara beslutsfärdiga i de bolag som de har att granska.

Anf. 29 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Det som i alla fall har framgått när det gäller rådet för utförsäljningar är att ledamöterna inte ska ha någon kunskap och inte någon insikt i affärerna. Det är viktigt – det har statsrådet sagt till mig i tidigare interpellationsdebatter. Uppenbarligen kommer flera av dem att kunna ha åtminstone kunskap om affärer, precis som till exempel Marianne Nivert som styrelseordförande i Posten var föredragande för rådet trots att hon sitter i rådet. Sedan deltog hon naturligtvis inte i beslutet om huruvida rådet skulle yttra sig i frågan eller ej. Det kan väl påpekas. Jag tycker att det är ett problem, och det har jag upprepat vid flera tillfällen.

Vi vet fortfarande inte om övriga ledamöter i rådet har intressen i fastighetsvärlden, så det kvarstår. Vi vet inte hur det är med övriga delar av rådet som kan delta. Tre personer är uppenbarligen jäviga, och övriga kan också vara jäviga.

Även om Mats Odell i sitt svar pekar på att det finns ett bra intresse för Vasakronan innebär inte det med automatik att det leder till en bra affär. Ett bra intresse betyder inte alltid en bra affär.

Mats Odell pekar på att försäljningen av Vin & Sprit skulle ha varit framgångsrik. Ja, det får historien visa. Jag tror att det är alldeles för tidigt att dra de slutsatserna nu.

Vad jag pekar på är att flera ekonomiska experter säger att det är en alldeles för instabil situation att just nu avyttra statliga bolag, framför allt Vasakronan, med tanke på hur fastighetsmarknaden ser ut.

Eftersom många av de ekonomiska experter som uttalar sig befinner sig på den här marknaden och skulle kunna vara sådana personer som satt i regeringens råd blir min fråga: Vad är det för kompetens de inte har som de som sitter i rådet har? Man gör ju helt olika bedömningar. Det är klart att de som sitter i rådet som har intressen i fastighetsvärlden kommer att tycka att det är bra att Vasakronan säljs ut, därför att det kan finnas intressen även för dem. Men varför är det en så lysande affär just nu att sälja Vasakronan när de ekonomiska experterna säger att det inte är det?

Bra intressen, som sagt var, leder inte automatiskt till en bra affär. Jag tycker inte att jag har fått några kommentarer om hur det ser ut på den

ekonomiska marknaden och hur man påverkas av den situation som finns i USA. Det skulle jag vilja ha svar på.

Prot. 2007/08:128
13 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 30 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Jag noterar med glädje att Eva-Lena Jansson läser tidningarnas näringslivsbilagor och läser alla de experter som uttalar sig kors och tvärs i de här frågorna. Jag vet inte vem hon lutar sig mot, för de har helt olika uppgifter. Det finns i alla fall läsning varje dag, med spekulationer i de här frågorna. Jag ägnar mig inte åt att utgå från det, utan jag utgår från verkligheten i stället.

Samma experter dömde helt ut möjligheterna att sälja Vin & Sprit och få ut något värde som var nämnvärt. De fick fel på den punkten.

När det gäller Vasakronan finns det ett bra intresse, som jag sade. Regeringen kommer inte att sälja något av dessa bolag förrän vi ser att det är rätt tidpunkt, rätt pris och rätt köpare.

Svaren på de frågor som Eva-Lena Jansson ställer har vi den dagen när vi öppnar slutbuden på Vasakronan.

Anf. 31 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Jag kan konstatera att det alltså inte är något problem för staten att äga bolag indirekt. Det är inte heller något problem att sälja statliga bolag till andra stater. Däremot är det uppenbarligen problem för staten att äga de här bolagen direkt.

Jag tycker att det hade varit på sin plats att också nämna den försäljning av 8 procent av Telias aktier som inte var någon lyckad affär, om man nu ändå vill framhålla att man har gjort en bra affär. Det visar att man inte alltid gör de bästa affärerna bara för att man säljer delar av de statliga bolagen.

Vi har från Socialdemokraterna vid flera tillfällen talat om att vi ogillar det sätt som man hanterar de statliga bolagen på och den ideologiska iveren att sälja och sälja till vilket pris som helst. Jag utgår från att frågan om de statliga bolagen kommer att debatteras i riksdagen även till hösten.

Anf. 32 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Det är alltid intressant att diskutera med Eva-Lena Jansson, inte minst vad gäller den här typen av affärsangelägenheter.

Eva-Lena Janssons ängslan i de här frågorna har naturligtvis en ideologisk grund. Ni socialdemokrater är nu helt motståndare till varje försäljning. Det finns inte på en skala det som ska säljas.

Det är bara det att när ni själva hade makten sålde ni bolag för 116 000 miljoner kronor, utan att göra de analyser som vi nu gör, utan att ha ett råd som granskar detta. Försäljningen av Teliaktier för 85 kronor till en miljon svenska småsparare gör inte att Eva-Lena Jansson är någon vidare konsult som ska tala om för mig och regeringen hur vi ska hantera de här frågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 33 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Matilda Ernkrans har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att bredda remissunderlaget till betänkandet om EU, allmännyttan och hyrorna, inte minst ur ett barnperspektiv.

När man upprättat en remisslista finns det ett antal aspekter att ta hänsyn till, och vi anser att vi tillgodosett det när betänkandet remitterats till 90 listade remissinstanser. Remisslistan består av domstolar, myndigheter, kommuner och organisationer. Jag håller med interpellanten om att barnperspektivet är viktigt, och jag förutsätter att några remissinstanser kommer att analysera förslagen i betänkandet även utifrån den aspekten. De instanser jag närmast tänker på är Boverket, Socialstyrelsen och Hyresgästföreningen.

Det står dessutom alla organisationer fritt att lämna synpunkter på remissen även om man inte finns med på själva remisslistan. Dessa synpunkter behandlas på samma sätt som de som inkommer från de listade instanserna.

Allmänt kan jag i detta skede säga att regeringen inte har någon ambition att lägga fram förslag som leder till marknadshyror eller som tillåter att hyrorna höjs så kraftigt att människor får svårt att bo kvar. Det är heller inte utredningens förslag att hyreshöjningar skulle kunna ske med någon "automatik", som interpellanten skriver, utan endast när man kan påvisa en varaktig bostadsbrist på en viss ort och först efter en hyresförhandling i vilken Hyresgästföreningen är en part. Förslaget i betänkandet går ut på att stärka bruksvärdessystem och inte införa marknadshyror, som felaktigt framförts i debatten. Ett fungerande bruksvärdessystem är ett viktigt skydd för hyresgästerna, däribland barnfamiljerna, mot oskäliga hyreshöjningar och för att de ska känna trygghet inför framtida boendekostnader.

Anf. 34 MATILDA ERNKRANS (s):

Fru talman! Statsrådet Odell! Jag får tacka för svaret. Men jag har lite grann att tillägga, och det finns en del saker som jag är glad över att vi kanske kan få reda ut i den här interpellationsdebatten.

Det är viktigt att en regering lägger fram förslag till riksdagen, till oss riksdagsledamöter, som är väl genomarbetade och bra underbyggda. Det är någonting som jag kräver, och jag tror också att vanligt folk i allmänhet kräver det.

Jag känner en oro omkring det. Det har varit lite för mycket av korta remisstider som inför förändringen i a-kassan, orimliga remisstider med remissvar mitt i sommaren, massiv remisskritik som sedan inte har påverkat regeringens förslag, till exempel införandet av vårdnadsbidraget. Nu gäller det allmännyttan.

Jag har själv blivit kontaktad av ett antal organisationer och ett antal boende hemma i Örebro län som är arga och besvikna. Det visar sig nämligen när man tittar på den officiella remisslistan för det här utredningsförslaget att den enda folkrörelse som har bevärdigats att få svara på den här remissen är Hyresgästföreningen. Det är självfallet att regeringen inte kan prioritera bort Hyresgästföreningen.

Men det finns ju ett antal folkrörelser och organisationer som påverkas av de här förändringarna, som har åsikter om boendet och som har lämnats utanför. Det borde vara intressant för regeringen som underlag till beslut och när vi sedan ska debattera det här i riksdagen att få veta vad ensamstående föräldrar tycker om idéerna om höjd hyra i de flesta av Sveriges större städer. Två tredjedelar av ensamföräldrarna bor i hyresrätt.

Vad anser barnrättsorganisationer om att familjers ekonomi påverkas av tankarna i de här utredningarna och att barns trygghet i boendet påverkas av den här utredningen? Det verkar regeringen inte vilja veta något om. Vill man inte veta något slipper man höra talas om det. Det är min åsikt om hur regeringen verkar resonera när det gäller det här fallet.

Organisationen Sveriges makalösa föräldrar har till och med fått ett löfte av Mats Odell själv att få vara officiell remissinstans. Ändå fanns de inte med.

Hyresgästföreningen hemma i mitt län, i Örebro län, fick också ett löfte av Mats Odell att få en träff här i Stockholm för att prata om de här frågorna. De reste hemifrån mitt län till Stockholm och fick några minuter i foajén med en politisk sakkunnig till Mats Odell.

Det här är oroande, och det känns inte speciellt bra om det är så den nuvarande borgerliga regeringen arbetar när man ska plocka in underlag till beslut som vi sedan ska fatta här i Sveriges riksdag. Det här ser jag fram emot att få prata lite mer om med ansvarigt statsråd Odell.

Anf. 35 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Som representant för Kristdemokraterna och alliansen vill jag säga att barnperspektivet ligger mig nära om hjärtat. Jag vill säga till Matilda Ernkrans det jag sade redan i mitt skrivna svar, nämligen att alla organisationer, och även privatpersoner, är hjärtligt välkomna att komma in med remissynpunkter på den här utredningen. Jag kan försäkra att de kommer att behandlas lika seriöst och noggrant som de som har varit listade och som det har skickats ut till.

När det gäller Hyresgästföreningen i Örebro ville de överlämna ett stort plakat till mig. Jag vet inte om det är så man vill bedriva samtal, men man ville tillsammans med fotografer och journalister överlämna ett plakat till mig. Jag hade inte möjlighet att ta emot det när de kom, utan det gjordes av en sakkunnig till mig, alldeles riktigt.

Jag har sett plakatet. Jag har tagit del av det. Jag kommer också att läsa Hyresgästföreningens remissvar, självklart. Jag har kontakter med Hyresgästföreningen, dess ordförande och även andra personer, och vill ha en nära dialog, gärna också med regionala organisationer inom hyresgäströrelsen.

Men det är väl ändå så att Matilda Ernkrans och hennes parti har en del att själva fundera över när det gäller barnperspektivet i bostadspolitiken. Som jag sade i en tidigare debatt ökade bostadsbristen under den förra mandatperioden mellan 2002 och 2006, under er ledning, från att vara brist i 61 kommuner till att vara brist i 122 kommuner. I de kommunerna bor mer än 60 procent av befolkningen i vårt land.

Det är klart att där finns också barnen. Det råder bostadsbrist på fler och fler ställen. Då är det de resurssvaga som kommer i kläm. Det är en effekt av en bostadspolitik som gör att det byggs hälften så mycket i

Sverige som i våra grannländer. Det blir de svagaste som kommer i kläm. Det är de som får ta dyra andra- och tredjehandskontrakt.

Jag vill med bestämdhet hävda att just en dåligt fungerande bostads- hyresmarknad som vi har i Sverige slår mot alla men hårdast mot de resurssvaga. Ni har älskat överreglering, subventioner och annan politikerstyrning. Det är en av de viktigaste orsakerna till att bostadsmarknaden ser ut på det här sättet. Det drabbar barnfamiljer och grupper som kan betraktas som svaga.

Det är dessutom en dyr och väldigt trubbig politik. Jag tror att för att kunna säkerställa att resurssvaga hushåll ska ha ett billigt boende måste vi göra något helt annat än det som en del debattörer – jag vet inte om Matilda Ernkrans tillhör dem – menar, att hela marknaden måste regleras. Om vi tittar på reglerade marknader runt omkring oss ser vi att de sällan är väl fungerande. De brukar präglas av köer och av brist på de tjänster och varor som man har reglerat.

Vi har satsat på just att stödja resurssvaga grupper genom bostadsbidrag, hyresgarantier och förvärvsgarantier i stället för att ge miljardsubventioner till redan miljardstinna byggföretag. Med närmare 3 000 miljoner kronor om året subventionerades ett antal byggföretag som redan hade miljardvinster.

Det går inte, Matilda Ernkrans, att tro att vi ska få ett mer barnvänligt boendeförhållande genom att subventionera byggföretagen. Det är genom att se till att utbudet av bostäder ökar, och det är de svaga grupperna som ska ta emot eventuella stöd från samhällets sida, inte de redan väldigt framgångsrika byggföretagen.

Anf. 36 MATILDA ERNKRANS (s):

Fru talman! Jag tycker att det är rätt symtomatiskt. Kristdemokraten Mats Odell, ansvarig för boendet, börjar med att säga att barnperspektivet är viktigt för Kristdemokraterna. Så brukar det låta i retoriken. Men när man tittar på hur det ser ut i praktiken när ni nu sitter vid makten, när det nu är ni som styr Sveriges utveckling och barns vardag ser det mycket annorlunda ut.

Det visade också det svar som jag nu fick av Mats Odell, där han pratade mycket och länge om många saker men inte speciellt mycket om barnens perspektiv. Du sade ju tidigare i en debatt här att du brukar vilja utgå från verkligheten. Varför vill du inte göra det den här gången?

Det borde väl ha varit självklart att på den officiella remisslistan hålla det löfte som du gav till Makalösa föräldrar. De skulle ha funnits på den officiella listan, för de kan ju hjälpa dig att se verkligheten som den är för ensamföräldrar som bor i hyresrätt.

Det hade också varit idé att låta barnrättsorganisationer vara med på den officiella listan för att få dem att berätta hur verkligheten ser ut för barn i dag i Sverige som bor och finns i hyresrätt. Men, som sagt, i retoriken finns barnperspektivet med men inte i praktiken. Där för man en politik där man glömmer eller offrar barnen.

Jag kan ta några ytterligare exempel. Den 1 juli kommer sjukersättningen att sänkas. 70 000 kommer den 1 juli att få sänkt sjukersättning. Sveriges Kommuner och Landsting har räknat ut att 10 000 människor kommer att få gå till socialkontoren som en effekt av förändrade sjukregler.

Här finns det vuxna, här finns det föräldrar, och här finns det barn med långtidssjuka föräldrar. Hur påverkas de? Det vet vi inte, och det tog regeringen inte ens reda på när man gjorde de förändringarna.

Vi kan ta vårdnadsbidraget. Till och med remissinstanserna kritiserade att förslaget inte hade en barnkonsekvensanalys. Här finns kvinnor och barn i våra storstäder med annan etnisk bakgrund. Det är de som offras.

Det ofinansierade kommunala vårdnadsbidraget kommer att införas den 1 juli. Sveriges Kommuner och Landsting har räknat ut att det kommer att kosta 3 miljarder för Sveriges kommuner. Det är resurser som ingen lägger till, resurser som naturligtvis riskerar att tas från alla barn som finns i förskolan.

Nu är det dags igen. Nu handlar det om allmännyttan. Barnens röst får inte höras i remissrundan, och man glömde löftet till Makalösa föräldrar.

Nu är det barnen i hyresrätten som glöms. Jag är mycket orolig över att det är barnen i hyresrätten som kommer att offras när Odell och hans borgerliga regering framåt hösten tydligen tänker lägga fram ett förslag om förändringar i allmännyttan som är mer ideologiskt präglad än faktiskt format utifrån den verklighet som vi har att leva i, inte minst barnen i allmännyttan.

Det skulle vara spännande att höra Odell förklara hur han tänker sig att barnens röst ska få höras när det gäller den här frågan och hur han tänker utgå från barnens verklighet i allmännyttan när han studerar de här remissvaren och när han lägger fram sin proposition.

Anf. 37 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Jag hade inte tänkt gå in i den här debatten. Men det är klart att det här är frågor som engagerar. Det är frågor som är oerhört viktiga. Det har också en viss bäring på det som vi pratade om här tidigare.

Jag blir orolig. I och för sig vill jag tro på vad Mats Odell säger. Han säger så här: Vi från Kristdemokraterna värnar om barnen. Det är de resurssvaga som kommer i kläm.

Ja, det är just det som är vårt stora bekymmer när det gäller bostadspolitik och hur det ser ut. Vi ser också att andelen barn i fattiga hushåll ökar.

Enligt siffror som vi har fått från riksdagens utredningstjänst var det 8,4 år 2006, 10,3 år 2007 och 11,3 år 2008, och det ökar ytterligare.

Sedan står det om ensamstående med barn, andel barn i fattiga hushåll, procent, förändring från året innan, procentenheter. Det var 14,9 år 2006. Det ökade drastiskt mellan 2007 och 2008, från 21,5 till 26,0. Och man beräknar det till 26,9 år 2009.

Det här är en oroväckande utveckling när det gäller barn inom den så kallade fattigdomsgränsen. Då blir ju det svar som Mats Odell ger än mer oroväckande.

Tidigare sade Mats Odell också att förutsättningen för att den negativa trenden för hyresrätten ska vända är en fungerande hyresmarknad. Ja, en del borde ju kunna vara att man till exempel lyssnade på många remissinstanser, det som Matilda Ernkrans har tagit upp.

Svaret borde väl i stället ha varit att vi ska behålla allmännyttan, att vi ska värna allmännyttan, och att vi ska utveckla den och också se till att man håller hyrorna nere runt det här. För även här finns det en skrämselfpropaganda, Mats Odell. En är att man till exempel säger att hyrorna i allmännyttan kommer att höjas med 5 procent per år.

Mats Odell säger också att det inte finns något sådant beslut. Man ska då förhandla om detta. Men det här är också en del som ligger i trycket för omvandlingen av allmännyttan och hyreslägenheterna till bostadsrätter. Det här finns inom hela den här sfären, i hela den här cirkeln, och det gör naturligtvis att det känns oroväckande.

Precis som Matilda Ernkrans sade är det lätt att här stå och säga att man värnar om barnen och att det är de resurssvaga som kommer i kläm, att det är dem som vi ska göra någonting för. Men hur ser det ut i praktiken? Hur mycket lyssnar man i de här frågorna? Vilka åtgärder vidtar man? Vad är det man vill underlätta för när det gäller att se till att man skapar en trygghet i boendet?

Det är en trygghet som tyvärr sätts i väldigt stor gungning i dag. De som i första hand drabbas är de som i mångt och mycket har en svag ställning. Det är ensamstående. Det är barnen. Det är pensionärerna med flera.

Detta är en utveckling som jag hoppas att Mats Odell förstår att vi känner en stor oro för, därav engagemanget i dessa frågor.

Anf. 38 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Inte heller jag hade egentligen tänkt delta i den här debatten, men när Mats Odell svarar Matilda Ernkrans på det här sättet kan jag inte låta bli.

Här står Mats Odell och säger till Matilda Ernkrans att han kritiserar den socialdemokratiska bostadspolitiken för att den byggde upp bostadsköer. Det finns all anledning att vara självkritisk från vårt parti. Men det Mats Odell nu gör är ju att öka bostadsköerna i stället. Han medverkar till att bostadsbyggandet går ned.

Det blir inte fler hyresrätter för att han bedriver den politik han gör. Det blir inte fler hyresrätter bara för att människor kan omvandla en hyresrätt till ett eget boende. Det blir liksom inte fler lägenheter av det. Att han står här och kritiserar oss socialdemokrater när han faktiskt har varit finansmarknads- och bostadsminister i två års tid tycker jag är häpnadsväckande.

I min hemkommun Örebro satsar det kommunala bostadsbolaget ÖBO och bygger nytt. Man gör inte det tack vare regeringen, utan man gör det trots den nuvarande regeringen, för man tycker att det är viktigt att se till att det blir fler hyresrätter. Det har det funnits en politisk enighet bakom tidigare. Hur den enigheten ser ut nu när vi har ett borgerligt kommunstyre återstår att se, men det byggs i alla fall, och det här är långsiktiga planer sedan tidigare.

Mats Odell står dessutom i den här talarstolen och talar om för Matilda Ernkrans att han har ett tydligt intresse för allmännyttan. Då kan jag säga att förra veckan hade civilutskottet ett betänkande som man debatterade här. Då var inte Odell intresserad av att ens delta i debatten. Det tycker jag visar vilket intresse ministern har.

Min fråga till statsrådet är: Hur kan det blir fler hyreslägenheter? Hur kan allmännyttan stärkas när man faktiskt drar ned på bostadspolitiken från regeringens sida? Och hur kan barnperspektivet stärkas när man faktiskt ser till att fler tvingas köpa lägenheter som de inte har råd att köpa medan de däremot har råd att hyra dem? Hur kan det gå ihop i Mats Odells och regeringens huvud? Jag förstår inte det.

Anf. 39 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Låt mig börja med Eva-Lena Jansson. Hur kan neddragningar bidra till fler bostäder? Ja, jag vet inte hur Eva-Lena Jansson och hennes parti själv har tänkt sig detta. I den sista budgeten som ni hade i regeringsställning var det 3 miljarder i subventioner till produktion av bostäder. I ert budgetalternativ för nästa år är det 250 miljoner. Så där är det kanske samma förklaring som förväntas från Eva-Lena Jansson och hennes parti.

Sanningen är, precis som det också konstateras i en rapport från en arbetsgrupp som fanns under den förra socialdemokratiska regeringen, att det är den allmänna ekonomiska utvecklingen som är helt avgörande för nivån på byggandet, alltså efterfrågan och hushållens framtidsförväntningar.

Just nu ser vi en ökad inflationsoro. Precis som har sagts i debatten finns det väldigt många som i dag vill sälja. De som vill köpa är färre. Marknaden påverkas naturligtvis av omvärldsfaktorer som gör att människor är mer försiktiga när de gör bostadsinvesteringar. Det slår naturligtvis också på efterfrågan på nybyggnation.

Jag vill gärna säga till Matilda Ernkrans att jag beklagar att Makalösa föräldrar uppenbarligen inte fanns med på den här listan. Jag har inte varit medveten om detta. Jag kommer att se till att det omedelbart går i väg ett exemplar av utredningen och en begäran om att de ska komma in med remissynpunkter.

Jag är uppriktigt ledsen över att de inte fanns med. Jag är glad över att jag fick reda på detta. Jag kommer att noggrant läsa de synpunkter som de kommer med.

Sylvia Lindgren! Ja visst, vi ska behålla och utveckla allmännyttan. Jag tror att vi har ett gemensamt intresse av det. Det vi ändå måste ta fasta på är det som Mona Sahlin faktiskt gjorde. Hon tillsatte en utredning, Michaël Koch, för att försöka avvärja det hot som även hon upplevde fanns, att allmännyttan i Sverige skulle tvingas att övergå till så kallad *social housing*.

Det finns en skillnad mellan Mona Sahlins direktiv och de tilläggsdirektiv som vår regering har gett Michaël Koch. Nu fick han också uppdraget att komma med förslag till att åtgärda det hotet.

Den utredningen är som sagt ute på remiss. Jag uppmanar alla som har synpunkter på den att skicka in remissvar. Vi kommer att ta del av samtliga svar som kommer in och väga in dem när regeringen så småningom fattar beslut.

Anf. 40 MATILDA ERNKRANS (s):

Fru talman! Jag får väl känna viss framgång i och med att minister Odell nu återigen lovar att organisationen Makalösa föräldrar, som företräder ensamstående föräldrar med barn, kommer att få vara en del av den

officiella remisslistan. Nu vet jag att de hade tänkt lämna sin remiss ändå eftersom de tycker att det är viktigt att deras synpunkter kommer fram, men det är jättebra att vi återigen får ett löfte från Odell om att de ska finnas med.

Jag kan känna viss oro över den nonchalans som man ändå verkar visa detta. Det är som om det är först nu som Odell upptäcker att det inte finns med några organisationer som företräder de barn som bor i allmännyttan. Om man verkligen är intresserad av hur barnen påverkas av förändringar i allmännyttan borde det ha varit något man funderade på när man satte ihop den officiella remisslistan.

Men, som sagt, detta är ett litet steg på vägen. Vi har fått ett nytt löfte, och jag hoppas också att Mats Odell läser de olika remisser som skickas in just utifrån barnperspektivet, för det är oerhört viktigt.

Jag skulle önska att Odell kunde lova att han inte tänker sälja ut barnen i allmännyttan. Jag skulle önska att han kunde lova att värna allmännyttan, utveckla allmännyttan och låta barnen i allmännyttan gå före – att han kunde lova att barn kunde känna trygghet i sitt boende helt enkelt därför att Sverige tjänar på rättvisa.

Anf. 41 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! Det är väldigt enkelt, Mats Odell, att säga att man vill behålla allmännyttan, värna hyresrätten och utveckla den, men var är initiativen? Se på verkligheten som den ser ut, inte minst här i Stockholmsregionen! Hyresrätter omvandlas på löpande band. Det sker dagligen, och det är hur mycket som helst. Det är bara att gå in och titta på hemsidorna. Det är bara att se hur det ser ut.

Samtidigt blir det en splittring i de här diskussionerna, som jag har försökt föra fram tidigare. Där är det som Matilda Ernkrans lyfter fram, barnperspektivet, väldigt viktigt. I många av allmännyttans områden har vi jobbat för att få en mångfald. Där bor personer med funktionsnedsättningar, där bor äldre, där bor yngre, där bor barnfamiljer och så vidare. Det är de här krafterna som nu sätts mot varandra. Det blir ett stort bekymmer.

Tyvärr ökar nu utbudet av bostadsrätter, vilken är en anledning till att det blir färre hyresrätter. Man skapar en osämja inom allmännyttan och bland dem som bor där. Man säger lätt att det är klart att vi ska utveckla och värna hyresrätten, men vad är det då för initiativ man tar? Vad gör man för att underlätta för dem som vill bo kvar i hyresrätt och ha den valfriheten? Frågan kvarstår.

Tyvärr har vi i den här debatten inte fått något som helst besked om den framtida inriktningen annat än att utbildning och utförsäljning väl lär fortsätta även i framtiden.

Anf. 42 EVA-LENA JANSSON (s):

Fru talman! Jag begärde ordet därför att Mats Odell stod här och kritiserade den socialdemokratiska regeringen. Han verkar knappt inse att det är han som är bostadsminister.

Det är klart att jag tycker att det är viktigt att vi satsar. Mats Odell frågar mig om vår nedtrappning. Det är klart att om vi har en regering som sänker skatten med 80 miljarder får det konsekvenser också för vår budget. Konstigt vore annat. Vi satsar 250 miljoner under 2008, 600 under 2009 och 700 under 2010. Vad satsar regeringen 2008? Noll. Vad satsar regeringen 2009? Noll. Vad satsar regeringen 2010? Noll. Det är lite mer pengar som vi satsar, Mats Odell.

Vi gör dessutom en miljardsatsning på miljonprogrammet, det vill säga de stora bostadsprogrammen. Ett sådant område har jag själv vuxit upp i, och jag vet att det på en del ställen behövs omfattande renoveringar. Vi stärker allmännyttan, och vi ser att allmännyttan är viktig eftersom många hyresrätter finns hos just allmännyttan. Många barn bor där.

Precis som Matilda Ernkrans framhöll är detta en viktig fråga. Då väljer Sveriges bostadsminister att prata om den socialdemokratiska bostadspolitiken i stället för att faktiskt svara på vad han själv tänker göra för att stärka allmännyttan. Jag tycker att det är häpnadsväckande.

Anf. 43 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Först vill jag ta upp det Matilda Ernkrans säger. Nej, vi har inte alls glömt barnen. Jag räknade ju upp de remissinstanser som har att tillvarata barnperspektivet: Socialstyrelsen, Boverket och Hyresgästnämnden, för att nämna några exempel. Ditt påstående kan jag faktiskt inte köpa.

Jag ska också säga att perspektivet att allmännyttan skulle vara det enda alternativ som finns för Sveriges barnfamiljer är lite snävt. Vår ambition är att Sveriges barnfamiljer, antingen de har en eller två vårdnadshavare, ska ha ett rikt utbud av valmöjligheter. Många vill kanske ha en hyresrätt, andra vill ha en bostadsrätt. En del vill ha ett radhus, andra vill hitta ett hus på landet. Det vore mig fjärran att satsa bara på en av dessa möjligheter.

Vi måste se till att det finns en vid valmöjlighet. Vi satsar nu dessutom på ägarlägenheter, som innebär en ny upplåtelseform. Det är kanske inte alla som flyttar in direkt i en sådan, men det blir personer som lämnar andra boendeformer, och vi får i gång flyttkedjor. Till slut blir en billig hyresledning ledig för någon ung person eller en ung familj. Det måste byggas mer. Det är väldigt viktigt.

Sylvia Lindgren låter som om hon och hennes parti skulle vara garanten för att ingenting ombildades. Under de två föregående mandatperioderna ombildades under er ledning 73 000 hyresrätter i Sverige till bostadsrätter.

Eva-Lena Jansson talar om de 15 miljarder som enligt Mona Sahlin ska fram till upprustning av det så kallade miljonprogrammet, som ni har lämnat efter er i ett skick som nu kostar inte 70 miljarder som man trodde utan – jag såg en siffra häromdagen – 400 miljarder. Så mycket kostar det att städa upp efter byggnation och förfall av detta. Där räcker inte de 15 miljarderna, som ju huvudsakligen skulle bestå av andra, kommuner och det privata näringslivet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 44 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Ulla Andersson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder, som exempelvis en värdesäkring av statsbidragen, med anledning av kommunernas och landstingens ekonomiska situation.

Låt mig först konstatera att den ekonomiska situationen för kommunsektorn som helhet är god. Under 2005–2007 har kommunerna och landstingen sammantaget redovisat ett resultat på mellan 13 och 15 miljarder kronor årligen. Inkluderas extraordinära poster blir resultatet ännu högre. Samtidigt har de kommunala konsumtionsutgifterna reellt ökat med omkring 1 ½ procent per år, vilket är mer än vad som krävs för att möta effekterna av de demografiska förändringarna. Det har därmed varit möjligt att höja ambitionsnivån i de kommunala verksamheterna.

En viktig förklaring till den gynnsamma situationen är att fler personer har arbete. Ett ökat antal arbetade timmar i näringslivet kommer kommuner och landsting till godo genom att deras skatteunderlag därmed växer. Till bilden hör att i varje fall en del av sysselsättningsuppgången är ett resultat av regeringens sysselsättningspolitiska reformer och därför kommer att utgöra en viktig och varaktig förstärkning av den ekonomiska situationen för kommuner och landsting. Regeringen avser även att i budgetpropositionen i höst återkomma med ytterligare förslag i syfte att skapa bättre långsiktiga villkor för tillväxt och sysselsättning.

På några års sikt räknar dock regeringen med att expansionsutrymmet för kommuner och landsting inte kommer att vara lika stort. En viktig förklaring är att produktiviteten inom den offentliga sektorn antas vara lägre än i näringslivet. Att produktiviteten inom tjänsteproducerande branscher är lägre än i branscher som producerar varor är rimligt. Det torde dock vara möjligt att höja produktiviteten i den skattefinansierade tjänsteproduktionen, som kommuner och landsting till stor del ansvarar för.

Ett sätt att åstadkomma detta är att stimulera jämförelser mellan kommuner och mellan landsting. Regeringen har träffat en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om ett nationellt jämförelseprojekt som pågår under 2007–2009. Ett annat exempel är Socialstyrelsens uppdrag att utveckla ett nationellt system för öppna jämförelser inom vården och omsorgen om äldre. I uppdraget ingår bland annat att utveckla nationella indikatorer på kvalitet och effektivitet ur medborgarnas och brukarnas perspektiv.

Regeringens strävan att öka medborgarnas frihet att välja utförare innebär inte bara ökat inflytande för den enskilde utan även konkurrens mellan olika utförare. Detta har i sin tur en stor potential att bidra till utveckling av kvalitet och effektivitet i de kommunala verksamheterna.

Detta måste vägas in när statsbidragsnivån för de närmaste åren ska fastställas. Arbetet med den kommande budgetpropositionen pågår, och jag kan inte föregripa detta arbete. Något som bör framhållas i detta sammanhang är att statsbidragen bör bedömas tillsammans med skatteintäkterna. I samband med omläggningen av statsbidragssystemet 2005 anförde den dåvarande regeringen i propositionen att behovet av att påverka kommunsektorns samhällsekonomiska utrymme kvarstår. Vissa re-

missinstanser hade framfört att statsbidraget borde följa skatteunderlagsutvecklingen. Som argument mot detta anfördes att det skulle förstärka de offentliga finansernas konjunkturkänslighet samtidigt som kommunernas och landstingens planeringsförutsättningar skulle försämrats. Jag delar denna uppfattning.

Prot. 2007/08:128
13 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 45 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Odell!

I Borås dansade Fredrik Reinfeldt i förra veckan omkring på ett äldreboende. Det är bra att han trivs, att han uppskattar god kvalitet i äldreomsorgen och att han är ute i verkligheten. Det var också temat för Moderaternas kongress: Välkommen till verkligheten!

Samtidigt som statsministern dansar i Borås och hoppas på ett handslag om mer pengar till äldreomsorgen kan det dock vara värt att påminna honom och statsrådet Odell om att regeringen i verkligheten har skurit ned pengarna till kommunerna genom den frysning av statsbidragen som regeringen har beslutat om. Jag tror inte att vare sig Fredrik Reinfeldt eller Mats Odell kan vara omedveten om att kommunerna ansvarar för äldreomsorgen. En frysning får direkt effekt på kvaliteten i äldreomsorgen eftersom det blir mindre pengar. Det verkar alltså som om regeringen återigen är ute med falsk marknadsföring.

Förra året var statsministern också ute i verkligheten, i Sandviken. Då dansade han inte, men han besökte en förskola och uttalade att barngrupperna nog skulle ha högst 15 barn per grupp för att det skulle vara bra. I måndags besökte jag förskolan Bruket i Sandviken, där personalen verkligen gör ett imponerande jobb. Samtidigt är de med rätta upprörda över barngruppernas storlek – 17 barn per grupp för de mindre barnen och 22 barn per grupp för de större. Då är det väldigt svårt att se till det enskilda barnets bästa och dess utveckling.

De är också upprörda därför att Fredrik Reinfeldt efter besöket i Sandviken åkte hem och frös statsbidragen till kommunerna. Det innebär att Sandviken nästa år har 10 miljoner mindre, vilket motsvarar 43 anställda. Detta är en kommun som har det tufft. Det är vikariestopp i äldreomsorgen, och de har kraftigt ökade kostnader för socialbidrag med anledning av regeringens politik med förändringarna i a-kassan och sjukpenningen. Ännu värre lär det väl bli nu när fler ska gå från innanförskap i försäkringssystemet till utanförskap i och med införandet av den så kallade rehabkedjan.

Personalen på Brukets förskola är alltså upprörd över regeringens inställning till barnens bästa och deras utveckling.

Statsministern dansade i Borås. Jag vet inte var Odell brukar vara ute och dansa, men om du talar om det ska jag tala om vad frysningen av statsbidragen har inneburit där. Vi har gjort en rapport där vi brutit ned detta för varje enskild kommun och varje enskilt landsting. I Borås är det i alla fall 27 miljoner mindre nästa år, vilket motsvarar 64 heltidstjänster. Året därpå är det 51 miljoner mindre, eller 117 anställda. Det innebär att det blir oerhört svårt att göra några kvalitetsförstärkningar i äldreomsorgen och att de kvinnor som arbetar där får fortsätta att vara felavlönade.

Även Västra Götalandsregionen har fått känna av frysningen, vilket innebär att det blir sämre möjligheter för äldre människor att få en god vård och omsorg. Just landstingens situation är oerhört alarmerande.

Varsel börjar redan komma, och redan nästa år kommer landstingen att ha ett negativt ekonomiskt resultat.

Detta är regeringen mycket medveten om. Redan i höstas skrev regeringen i budgetpropositionen att sektorn kommer att gå med betydande underskott 2010. De rapporter som kommit den senaste tiden, bland annat från Sveriges Kommuner och Landsting, är alltså inga nyheter för regeringen. Det kan vara värt att här i dag påpeka för statsrådet att inte ens en uppräknings av statsbidragen innebär att landstingen kommer att vara i ekonomisk balans 2010.

Varför, statsrådet Odell, fryser ni pengarna till kommunerna när vi har ett så gott ekonomiskt läge? Statsbudgeten beräknas gå med ungefär 500 miljarder i överskott under mandatperioden, och ändå väljer ni att frysa statsbidragen och inte räkna upp dem. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att det är en ideologisk hållning. Det finns inget annat skäl. Välfärdens andel av ekonomin ska minska. Det är den uttalade politiken i handling. I retoriken är det något annat.

Anf. 46 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Fru talman! Ulla Andersson är en innovativ politiker. Nu har hon uppfunnit att vi har "frusit" statsbidragen. Regeringen fattar inga sådana särskilda beslut om de generella statsbidragen. Det är riksdagen som efter förslag från regeringen anvisar medel på anslagen i statsbudgeten.

Låt mig dock säga att det är viktigt att komma ihåg att arbetslösheten är historiskt låg för närvarande och att 90 procent av kommunerna och landstingen uppvisade ett positivt resultat 2007. Två tredjedelar av kommunerna uppvisade ett resultat per invånare som översteg 500 kronor, en ökning från cirka en fjärdedel 2003. Bakgrunden är, precis som jag var inne på i mitt svar, att vi har en väldigt god utveckling på arbetsmarknaden, bland annat beroende på de reformer som regeringen i strid med oppositionens intentioner har genomfört.

Det är också viktigt att slå fast att vi just nu arbetar med budgetpropositionen. Det är inte sagt vad som kommer att stå när det gäller statsbidrag. Det är en fråga som för närvarande bereds i Regeringskansliet och som kommer att finnas med i den kommande budgetpropositionen.

Anf. 47 ULLA ANDERSSON (v):

Fru talman! Så här kan man skildra en högerpolitik. Under krisen på 90-talet tyckte de borgerliga partierna att det var skäligt att skära ned på statsbidragen till kommunerna då det var ekonomiskt svårt. I en högkonjunktur som den vi nu har haft är det tydligen också skäligt att skära ned på statsbidragen till kommunerna. Det blir ett nyliberalt moment 22. Det är aldrig rätt att satsa på välfärden. Det är aldrig rätt att satsa på äldreomsorg, barnomsorg, fler anställda eller en höjning av kvinnors löner. Så tolkar jag er politik: ett nyliberalt moment 22.

Ni har haft två år på er nu men ingenting gjort för att höja statsbidragen till kommuner och landsting. De höjningar som har skett var det den förra regeringen som genomförde, på initiativ av Vänsterpartiet. Då var det kraftiga uppräknings av statsbidragen till kommuner och landsting.

Det är ju så att den här regeringen har fattat ett särskilt beslut om att statsbidragen inte ska räknas upp. Annars är systemet uppbyggt så att detta sker med automatik. Därför måste regeringen gå in och fatta ett

enskilt beslut om att så inte ska ske. Det var den förändringen man gjorde 2005.

Som sagt var: Ni har haft två år på er men ingenting gjort för att förbättra kvaliteten i välfärden genom en generell höjning av statsbidragen.

På dig låter det nu som att det kommer att fortsätta med olika former av ad hoc-lösningar som Sveriges kommuner och landsting absolut inte vill se, vilket de också har skrivit till regeringen om. De vill inte ha några nya reformer med statsrådsnamn. De vill ha långsiktiga planeringsföretsättningar för att utveckla kvaliteten i välfärden. Det har ni chans att göra. Men jag ser inga sådana signaler från statsrådet Odell, och det är beklagligt.

Du svarade inte heller på min fråga varför ni fryser statsbidragen till kommunerna när statens budget går med 500 miljarder i överskott. Kan du svara på den frågan, Odell? Det vill jag gärna att du ska göra, för jag tycker att det här verkligen är illa, och det rimmar verkligen illa med er retorik.

Jag ska göra en jämförelse för att människor ska förstå vilken omfattning det här handlar om. Frysningen av statsbidragen är på 6 miljarder år 2010. Men läsa-skriva-räkna-satsningen, som regeringen var så stolt över, omfattar ½ miljard år 2010. Bara frysningen av statsbidragen, om man räknar om det för skolans räkning, innebär en ½–2 miljarder mindre i pengar till kommunernas skolor.

Det säger en del om vad det faktiskt handlar om. Det är alltså flera gånger mer än regeringens läsa-skriva-räkna-satsning. Ni är väldigt bra på reklamkampanjer, Odell, men ni är väldigt dåliga på att garantera den generella välfärden. Det ni nu genomför med införande av den så kallade rehabiliteringskedjan kommer att få oerhört svåra konsekvenser för oerhört många enskilda individer, oerhört många barnfamiljer och oerhört många kommuner. Även om arbetslösheten kraftigt har minskat, vilket vi alla är väldigt glada för, med anledning av den högkonjunktur som har varit har den inte tagit med sig alla. En del är fortfarande sjukskrivna, en del är fortfarande arbetslösa, en del får fortfarande inte jobba heltid, kvinnor är fortfarande felavlönade och antalet fattiga barn ökar kraftigt i Sverige i en högkonjunktur. Det måste ändå ses som en missräkning, statsrådet Odell.

Varför fryser ni statsbidragen till kommunerna? Vad är meningen? Visst är det väl ett nyliberalt moment 22 ni står för?

Anf. 48 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag hävdar med bestämdhet, och Ulla Andersson har inte kunnat motbevisa den tesen, att vi inte har skurit ned någonting på kommunsektorn. Vi har inte skurit ned någonting. Som jag sade i mitt inledningsanförande har kommunsektorn under åren 2005–2007 haft överskott på mellan 13 000 och 15 000 miljoner kronor varje år.

Ja, det ser sämre ut för framför allt landstingen under de kommande åren, det är alldeles riktigt. Vi arbetar för närvarande med budgeten och hur de här sakerna ska hanteras under åren framöver. Det är ett ganska omfattande arbete som behöver göras i den delen. Staten har väldigt stora överskott för närvarande, det är alldeles riktigt. I en högkonjunktur med en så hög skattekvot som vi har i Sverige måste det vara på det viset. Vi måste också se till att vi inte använder överskotten så fort de dyker upp

till konsumtion. Vi har ett stabiliseringspolitiskt problem. Vi har haft och har fortfarande näst intill ett fullt kapacitetsutnyttjande inom ekonomin. Att då spåda på ytterligare med en expansiv finanspolitik, oberoende av vilken typ av utgifter det är, leder bara till höjda räntor och åtstramningar i andra delar av ekonomin som slår hårt mot de sämst ställda i samhället.

Det vår regering har gjort är att sänka inkomstskatterna för låg- och medelinkomsttagare så att hushållen ska få bättre resurser. Det har varit oerhört framgångsrikt. Det har lett till en remarkabel ökning av antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar. Det är detta som är garanten, Ulla Andersson, för att kommunsektorn har bättre förutsättningar också inför en eventuellt sämre konjunktur.

Det vi ser för närvarande är en avmattning av konjunkturen, beroende på extremt höga råvarupriser på bränslen, livsmedel och annat som innebär att man får en inflationsimpuls i ekonomin som gör att vi, allt annat lika, kommer att få högre räntor. Det här är någonting som slår hårt också på kommunsektorn. Det pågår för närvarande ett arbete med hur budgeten ska utformas för de kommande åren när det gäller kommunsektorns ekonomi.

Anf. 49 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Överskotten ska inte användas till konsumtionsökningar, säger statsrådet Odell. Då kan jag väl informera statsrådet om att man faktiskt kan göra olika politiska val här i livet. Ni har sänkt skatterna för drygt 70 miljarder. Det motsvarar ungefär 300 000 anställda i välfärden netto.

Vi gör olika val här. Två tredjedelar av era skattesänkningar har gått till den rikaste tredjedelen, och majoriteten av dem är män. Ni kunde också ha valt att satsa på välfärden – satsningar på kvaliteten i äldreomsorgen, mindre barngrupper i förskolan, mindre skolklasser, bättre läromedel och så vidare – men det valde ni inte, utan ni valde skattesänkningar för de redan rika.

Sedan skulle jag vilja uppmana statsrådet Odell att läsa sin egen budgetproposition, där det faktiskt står uttalat i text under statsbidraget till kommunerna att det är en medveten handling att frysa statsbidragen och att det får konsekvenser. Det är en mycket medveten politik ni har valt att genomföra. Jag kan läsa högt ur er budgetproposition om du vill, jag har den framför mig. Där står det att det blir betydande underskott år 2010 som effekt av frysningen av statsbidragen.

Tror du inte på mig, läs er egen budgetproposition! Det är en mycket medveten politik ni har genomfört. Det rimmar otroligt illa med den retorik ni för dels i valrörelsen där ni sade att det är vård, skola, omsorg som gäller, dels när statsministern är ute och dansar i Borås och hoppas på ett handslag för äldreomsorgen.

Jag tycker inte att det är bra, inte för äldreomsorgen, inte för kvaliteten i välfärden och absolut inte för demokratin. Vad betyder det när man betar sig på ett sådant sätt och låtsas som att man ska satsa på äldreomsorgen utåt i tidningarna med vackra bilder och sedan i verkligheten fryser statsbidragen till kommunerna? Det undergräver demokratin.

Vi skulle kunna ha en gissningstävling. Hur många kommunalråd och kommuner tror verkligen att de här frysningarna av statsbidragen inte ska

genomföras? Jag utlyser en tårtävling. Den som gissar rätt får en tårta av Vänsterpartiet.

Prot. 2007/08:128
13 juni

Anf. 50 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Det är nog många som skulle behöva en liten tårta från Vänsterpartiet om det stämmer som Ulla Andersson nu är inne på att Vänsterpartiet vill höja skatterna för låg- och medelinkomsttagare. Ska man uppfatta det så att de sänkningar som nu har gjorts för vanliga människor med låga och medelstora inkomster ska återställas, att skatterna ska höjas igen?

Jag vet inte om Ulla Andersson är den matematiklärare som kanske ska ha den allra största katedern med tanke på det som ni skriver i er rapport. Ni säger att ni vill anställa 150 000 fler människor i kommunsektorn och att det skulle kosta i storleksordningen 30 miljarder kronor. Vi har tittat på det här på Finansdepartementet, och det visar sig att de direkta kostnaderna för att anställa 150 000 personer i kommunsektorn inte uppgår till 30 miljarder utan till 65 miljarder. Ni har räknat åt skogen fel. Ni har tagit halva kostnaden. Vad är det för löner som de här människorna ska ha? Det är fullständigt orimligt att tro att man kan anställa 150 000 människor för 30 miljarder. Det är halva lönen, men kommunalråden ska få tårta av Vänsterpartiet. Ja, det är en klen tröst.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2007/08:755 om utredningen om allmännyttan

Anf. 51 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Egon Frid har frågat mig dels om jag avser att säkerställa att människor inte ska tvingas flytta från sina hem på grund av de höjda hyror som förslaget om efterfrågestyrd hyra skulle innebära, dels om jag avser att återropa EG-rättens undantagsregel om allmännyttiga tjänster och på så vis ta strid för de kommunala bostadsföretagens viktiga roll för bostadsförsörjning och integration, dels också hur jag avser att agera för att byggandet av hyresrätter ska öka utan att hyrorna stiger till nivåer som gör att hyresgästerna inte klarar av boendekostnaderna.

När det gäller de två första frågorna hänvisar jag till den interpellationsdebatt som jag hade den 25 mars i år med Egon Frid med anledning av hans interpellation om marknadshyror. Jag konstaterade då att situationen på hyresbostadsmarknaden i dag inte är bra men att vad som kan och bör göras för att råda bot på problemen kan diskuteras. Jag ansåg då och anser fortfarande att utredningens betänkande är ett viktigt underlag i denna debatt. Betänkandet har nu skickats ut på en bred remiss, och även de synpunkter som därmed kommer in kommer att ingå i den fortsatta beredningen. Som jag också sade den gången kommer regeringen först därefter att ha ett underlag för sitt slutliga ställningstagande när det gäller de kommunala bostadsföretagens villkor och hyresrättens framtid.

Jag vill därför återupprepa vad jag sade i en interpellationsdebatt om allmännyttan och hyresrättens framtid den 14 maj. Regeringen har inte

*Svar på
interpellationer*

någon ambition att lägga fram förslag som leder till marknadshyror eller som tillåter att hyrorna stiger så kraftigt att människor får svårt att bo kvar. Ett fungerande bruksvärdessystem är ett viktigt skydd för hyresgästerna mot oskäligen hyreshöjningar och för att de ska känna trygghet inför framtida boendekostnader.

När det så gäller Egon Frids tredje fråga har jag i olika sammanhang klargjort att några nya subventioner till bostadsbyggande inte är aktuella. Tvärtom har dessa en skadlig inverkan på bostadsbyggandet genom att kostnadsmotståndet urholkas och produktionen anpassas till bidragsregler i stället för till konsumenternas efterfrågan. Branschen måste ges tid att ställa om och anpassa sig till detta. Ingen fastighetsägare kommer att kunna eller ha intresse av att ta ut så höga hyror att hyresgästerna inte kan betala dessa – dels för att outhyrda lägenheter inte ger några intäkter för att betala fastighetsägarens kostnader och dels för att en sådan ordning skulle vara oförenlig med bruksvärdesprincipen.

Anf. 52 EGON FRID (v):

Herr talman! Tack, statsrådet Odell, för svaret! Det har varit ett bostadspolitiskt tema här på förmiddagen, och jag har följt interpellationsdebatterna.

När jag redan i går läste Mats Odells svar på min interpellation tänkte jag att Mats Odell, likt ett annat trängt statsråd i en tidigare, s-märkt regering, svarar 28 gånger på samma sätt. Han vill inte svara på frågorna och vi får samma tomma ickesvar på om Mats Odell avser att ta bostadspolitiken på allvar och också när det gäller den oro som hyresgästerna känner ute i landet.

Vi har tidigare i dag hört den seriösa nivå som tidigare interpellanter – Sylvia Lindgren, Matilda Ernkrans, Eva-Lena Jansson och säkert Carina Moberg sedan – har lagt bostadspolitiken på. Det är den berättigade kritik mot borgarnas bostadspolitik och den berättigade förväntan på Mats Odell som bostadsminister som vi känner att vi måste få rätt att diskutera här i kammaren. Då kan inte ministern komma tillbaka med svar efter svar och hänvisa till tidigare debatter. Det blir då svårt att föra en konstruktiv diskussion om bostadspolitik.

Den viktiga fråga som bostadspolitiken utgör för en god välfärd och för ett väl fungerande samhälle kan inte nog betonas. När det gäller utredningen om allmännyttan, som den här interpellationen handlar om, måste man naturligtvis respektera att det finns en problematik kring svensk bostadspolitik och EG-rätten, och den har vi ett gemensamt ansvar för att klara ut.

Utredningen, som Mats Odell inte ville diskutera tidigare och inte heller vill diskutera i dag, har föreslagit två extrema varianter. Det har mött kritik från Kommun-Sverige och från Mats Odells egna partikamrater i Sveriges kommuner liksom från Sveriges Kommuner och Landsting, från Sveriges allmännyttiga bostadsorganisation, Sabo, från Hyresgästföreningen och från många av oss här i kammaren. Om bostadsministern vill vara seriös borde han ta den här kritiken på allvar. Han borde redan nu börja diskutera hur man kan komma fram i den viktiga frågan att ge kommunerna förutsättningar att via allmännyttan förena EG-rätten med sitt bostadsförsörjningsansvar och också ge allmännyttan möjlighet att

bygga hyresrätter för en god bostadsförsörjning och en god välfärd till rimliga hyror i Sveriges kommuner.

Då måste man ändå ställa sig frågan: Varför vill inte Mats Odell pröva möjligheten för allmännyttan och åberopa EG-rättens undantagsregler om allmännyttiga tjänster för att tillgodose Sveriges kommuners möjligheter att bedriva allmännyttan och också bygga hyresrätter i Sveriges kommuner?

Anf. 53 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag brukar alltid säga, och jag säger det igen, att det alltid är stimulerande att debattera bostadspolitik med Egon Frid. Problemet är att han ställer exakt samma frågor varje gång.

Vi har fått en utredning som nu är ute på remiss. Egon Frid får tycka vad han vill, men jag respekterar faktiskt att vi har remissinstanser som nu ska uttala sig och komma in med sina synpunkter. Jag tycker att det bör vara rimligt att de får göra det till den 8 september.

Jag kan gärna tala om det här i allmänna termer, men det vore ju inte seriöst om jag skulle stå här och binda upp mig för saker som vi har bett människor att yttra sig om innan regeringen tar ställning.

Egon Frid frågar: Borde ni inte redan nu diskutera med kommuner om deras bostadsförsörjningsansvar? Det är precis detta som jag nu väntar på att få in synpunkter på från olika intressenter.

Egon Frid hänvisar i sin interpellation till SKL och SKL-modellen. När jag läser detta måste jag säga att det inte alls stämmer överens med min uppfattning om vad SKL anser att deras modell är. Som jag har förstått det vill SKL att huvudregeln ska vara långsiktig affärsmässighet för allmännyttan. Långsiktig affärsmässighet innebär i någon mån att man ska gå med vinst. Egon Frid kan som vänsterpartist ha en annan uppfattning om detta, men jag är övertygad om att majoriteten i SKL:s styrelse delar min uppfattning att det ska vara långsiktig affärsmässighet.

Dessutom slår Egon Frid ihop Hyresgästföreningens modell med SKL-modellen, som han kallar för någon sorts tredje modell. Jag tycker inte att det är riktigt korrekt att göra på det viset. Jag är inte heller säker på att SKL och Hyresgästföreningen tycker att det är riktigt. Man kan inte göra det med tanke på att det är rätt stora skillnader mellan de olika modellerna.

Det kan också vara värt att hålla i minnet att det nuvarande hyressättningsystemet egentligen inte innehåller några som helst spärrar när det gäller hur mycket hyran kan höjas, bara det är de kommunala bostadsföretagen som höjer först i egenskap av hyresnormerande. Det här ser vi vid ombyggnader. Där kan hyrorna höjas ganska kraftigt med nuvarande system. Det är ett exempel på att hyror kan höjas ganska mycket vid ombyggnad. Utredningen föreslår för övrigt inte någon förändring där, utan de anser att spärregeln om en höjning med högst 5 procent inte ska gälla vid ombyggnad.

Egon Frid hänvisar också till en undersökning som Länsförsäkringar ska ha gjort som visar att 29 procent av stockholmarna inte skulle klara hushållsekonomin om kostnaderna ökar eller om inkomsterna minskar med 2 000 kronor i månaden. Men, snälla Egon Frid, den undersökningen är inte alls relevant, eftersom det inte handlar om att sådana hyreshöjningar enligt utredningens förslag skulle kunna ske i ett steg utan skulle

spridas ut under en följd av år. Under den tiden kan även hushållsinkomsterna faktiskt förväntas öka. För övrigt är det redan i dag många hushåll som kan få förändrade familje- eller inkomstsituationer och då måste förändra sitt konsumtionsmönster och därmed naturligtvis också anpassa sin bostadskonsumtion. Det är ingenting som vi politiker kan utfärda garantier mot.

Anf. 54 EGON FRID (v):

Herr talman! Mats Odell säger att vi fortsätter att ställa samma frågor och att även jag gör det.

Vi är måna om att vi ska utveckla bostadspolitiken. Vi värnar allmännyttan och vi värnar hyresrätten.

Den stora förändringen och det som gör oss oroliga är det markant minskade byggandet av hyresrätter. I Stockholmsområdet har det minskat med 75 procent och i Sverige som helhet med 63 procent. Problemet för kommunsektorn är att upprätthålla sitt bostadsförsörjningsansvar. Detta har redan påverkat hyrorna mycket.

En bostadsminister kan göra mycket för att underlätta för kommunerna att upprätthålla sitt bostadsförsörjningsansvar och bygga hyresrätter – om han bara vill. Nu förskjuts hela möjligheten genom att Mats Odell hänvisar till utredningen och att utredningen ska ha sin gång. Jag kan ge ministern rätt i att processen kring remisshanteringen av utredningen naturligtvis ska ha sin gång. Men det handlar också om vad Mats Odell slår vakt om. Hur mycket är Mats Odell beredd att slåss för att försvara allmännyttan och hyresrättens möjligheter att finnas kvar på bostadsmarknaden? Det är viktigt att Mats Odell ger rätt signaler till kommunerna så att de har möjlighet att fortsätta sitt arbete.

Visst finns det i utredningen och i synpunkter på utredningen förslag som är alternativ till utredningens om en affärsmässighet utan vinstmaximering. Affärsmässigheten bygger på att det är en neutralitet mellan aktörerna som vill bygga hyresrätter. Affärsmässigheten i sig är inte just vinstmaximeringen. Man är inte ute efter att skapa vinster utan neutrala regler för dem som bygger hyresrätter.

Allmännyttan ska ha ett fortsatt bostadsförsörjningsansvar. Allmännyttan ska med ekonomiska villkor kunna bygga hyresrätter i Sveriges kommuner. Här måste regeringen ta ett ansvar för att allmännyttans bostadsföretag i Sverige ska kunna fortsätta bygga hyresrätter. Vi måste skapa förutsättningar för det regelmässigt, men vi måste också ha ekonomi för att göra det.

Jag hoppas att Mats Odell som bostadsminister vet att oavsett vem som bygger är det räntan som är den största posten i en byggkalkyl. Mats Odell hänvisade tidigare i dag till att byggföretagen gör så stora vinster. Men vinstnivån i bostadsföretagen är inte relevant i debatten, utan det är den faktiska byggkalkylen. Hur får ett byggföretag ihop byggkalkylen? Räntan är den helt avgörande och dominerande posten. Ett system med ett räntebidrag som skulle subventionera och stödja byggandet av hyresrätter skulle vara en viktig signal till de kommunala bostadsföretagen.

Anf. 55 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag måste tyvärr tillrättavisa Egon Frid på en punkt. Han talar om att allmännyttan ska ha ett fortsatt ansvar för bostadsförsörj-

ningslagen. Det är alldeles fel, Egon Frid. Det är inte så i dag att bostadsförsörjningslagen är kopplad till allmännyttan. Kommunerna har ansvaret men kan använda alla aktörer på bostadsmarknaden för att uppfylla det.

SKL föreslår att det ska bli så som Egon Frid uppenbarligen tror att det är i dag. Det är en av de frågor som vi får överväga och där jag naturligtvis är intresserad av en diskussion och dialog med berörda parter.

När vi diskuterade direktiven till utredningen med bostadsmarknadens parter sade Sabos representant att han bedömde att ungefär 80 procent av Saboföretagens bostadsbestånd fungerar affärsmässigt i dag. 80 procent fungerar alltså i dag affärsmässigt enligt den bedömning som man gav till oss under diskussionerna.

SKL-modellen är också beskriven i utredningen. Jag hoppas att remissinstanserna väger in detta när de ska ta ställning till hur vi ska få en bättre fungerande bostadsmarknad framöver.

Anf. 56 EGON FRID (v):

Herr talman! Det är denna verklighetsbeskrivning som Mats Odell kanske skulle ta större del av. Vi hävdar att det är smärre justeringar som behövs för att allmännyttan ska fortsätta utgöra en stor och viktig del av bostadsförsörjningen i landet.

Fastighetsägarna är boven i dramat. Man driver på bostadsminister Mats Odell att göra dessa stora förändringar med hänvisning till EG-rätten och Fastighetsägarnas anmälan till EG-domstolen om olagliga statsstöd. Detta får en oproportionerligt stor påverkan på svensk bostadspolitik.

Jag har hävdat förut och hävdar igen att Mats Odell som bostadsminister har ett ansvar att klargöra för Fastighetsägarna att 80 procent av allmännyttans bostadsföretag fungerar enligt reglerna och som de kan förväntas göra utifrån affärsmässigheten utan vinstmaximering. Det visar på grunden för allmännyttans viktiga betydelse. Det innebär också att Mats Odell har ett ansvar för att få Fastighetsägarna att inse att de även när det gäller hyresnivåerna genom den förändrade efterfrågestyrda hyressättningen har uppnått tillräckligt mycket för att de ska kunna fullfölja sitt ansvar att fortsätta bygga hyresrätter.

Anf. 57 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag blir inte riktigt klok på Egon Frids logik. Ryktet om allmännyttans död tror jag är betydligt överdrivet. Jag tror att Sverige är unikt eftersom 44,9 procent av andelen hyresrätter ägs av allmännyttan. Var femte bostad i Sverige är en allmännyttig lägenhet. Det låter på Egon Frid som att detta är en borttynande rest av förgången tid. Allmännyttan lever och utvecklas. Jag hoppas att allmännyttan kommer att fortsätta utvecklas. Vi ska se till att den får goda förutsättningar att göra det, vilket den kan om den får fungera på ett affärsmässigt sätt.

Allmännyttan har förutsättningar att tillgodose svenska hyresgästers behov av hyresrätter om man genererar inkomster som gör att man kan delta i produktion och byggnation och också förvaltar beståndet på ett sådant sätt att man behåller hyresrätterna och inte säljer dem till bostadsrätter.

Det krävs en reformering av bostadspolitiken, men jag har förstått av mina många debatter med Egon Frid att han inte är beredd att delta i en

reformering från regleringsekonomi och detaljstyrning av politiker till en mer diversifierad bostadsmarknad där också till exempel ägarlägenheter är ett viktigt inslag för att öka utbudet av bostäder som gör att marknaden kan fungera bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2007/08:763 om minskat byggande av studentbostäder

Anf. 58 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Mikael Damberg har frågat mig dels vad regeringen avser att vidta för åtgärder för att förhindra att utvecklingen leder till att unga avstår från att söka högre utbildning, dels vilka åtgärder regeringen avser att vidta för de studenter som inte kan eller vill köpa en bostadsrätt.

Målsättningen för regeringens bostadspolitik är att bostadsmarknadens funktionssätt ska förbättras med långsiktigt stabila villkor för ägande och byggande av bostäder, som ger goda förutsättningar för ett ökat byggande. Hushållens önskemål ska vara styrande för hur bostadsbeståndet utvecklas. Snedvridande produktionssubventioner har därför avvecklats. Denna inriktning förbättrar möjligheterna för bostadsbyggande oavsett upplåtelseform och ägarkategori.

En viss nedgång av produktionen är inte förvånande då en omställning från subventionsproduktion till att bygga för konsumenternas faktiska efterfrågan naturligtvis tar tid. Svaret på frågan om ökad nyproduktion också av studentbostäder är alltså långsiktigt stabila regler för dem som vill bygga, äga och förvalta sådana bostäder. På längre sikt gynnas all bostadsproduktion, även studentbostäder, av att beroendet av statliga bidrag upphör och ersätts med normala marknadsförutsättningar och långsiktigt förutsägbara villkor för bostadsbyggandet.

När det gäller studenternas situation skapar generell nybyggnation rörlighet på bostadsmarknaden då äldre billigare bostäder frigörs i beståndet via flyttkedjor.

Regeringens jobbpolitik syftar till att bryta utanförskapet och få fler personer i arbete. Satsningarna inom jobbpolitiken omfattar bland annat särskilda insatser för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Satsningarna har gett resultat och vi har fler sysselsatta än någonsin och ungdomarnas situation på arbetsmarknaden har förbättrats avsevärt. En anställning ger ökade möjligheter att efterfråga en bostad och att etablera sig på bostadsmarknaden i den upplåtelseform som man själv önskar.

Avslutningsvis vill jag betona att studenternas situation är en angelägen fråga för regeringen. Regeringen beslutade därför den 22 november 2007 att tillsätta en studiesocial utredning – Studiesociala kommittén (U2007:13) med uppgift att bland annat se över de studerandes ekonomiska och sociala situation.

En del av kommitténs uppdrag är att överväga och föreslå hur framtida beloppsnivåer och fribelopp inom studiemedelssystemet ska se ut. Detta görs med utgångspunkten att systemet långsiktigt ska säkerställa en skälig levnadsnivå för de studerande och ge förutsättningar att bedriva

Då Mikael Damberg, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmanen att Carina Moberg i stället fick delta i överläggningen.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 59 CARINA MOBERG (s):

Herr talman! Jag vill å Mikael Dambergs vägnar tacka för svaret. Vi socialdemokrater ser på de här frågorna på ett annat sätt än regeringen. Eftersom både den här och nästkommande interpellation handlar om åtgärder för byggande av bostäder tänker jag inte fullfölja Mikael Dambergs interpellation och utnyttja hela den tid som står till förfogande. Jag återkommer i stället efter bostadsministerns svar på nästa interpellation om åtgärder för ett ökat bostadsbyggande.

Anf. 60 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Då tänker inte jag heller tära på kammarens tid mer än nödvändigt. Jag återkommer i samband med nästa interpellation.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2007/08:767 om åtgärder för ett ökat bostadsbyggande

Anf. 61 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Carina Moberg har frågat mig dels vilka initiativ jag ämnar ta för att öka bostadsbyggandet, dels om jag avser att ta initiativ till att stimulera byggandet av hyresrätter.

Målsättningen för regeringens bostadspolitik är att bostadsmarknadens funktionssätt ska förbättras med långsiktigt stabila villkor för ägande och byggande av bostäder som ger goda förutsättningar för ett ökat byggande. Hushållens önskemål ska vara styrande för hur bostadsproduktionen utvecklas. Snedvridande produktionssubventioner har därför avvecklats. Denna inriktning förbättrar möjligheterna för bostadsbyggande oavsett upplåtelseform och ägarkategori.

Jag har tidigare konstaterat att beskrivningen att bostadsbyggandet minskade kraftigt under 2007 inte är korrekt. Tar man hänsyn till de projekt som tidigarelades för att komma i åtnjutande av räntebidrag och investeringsstöd var antalet påbörjade bostäder 2007 i nivå med vad som påbörjades 2006. Enligt Boverkets prognos som publicerades i mars kommer det att påbörjas 37 500 bostäder i år och 39 300 bostäder år 2009. Det är med svenska mått mätt en relativt hög nivå även om också detta måste anses otillräckligt med tanke på den bostadsbrist som råder. En viss nedgång är heller inte förvånande då en omställning från subventionsproduktion till att bygga för konsumenternas faktiska efterfrågan naturligtvis tar tid. De förändringar som regeringen genomfört kommer att kräva en successiv anpassning av bostadsbyggandet till de nya förutsättningarna. Svaret på frågan om ökad nyproduktion av hyresbostäder är

alltså långsiktigt stabila regler för dem som vill bygga, äga och förvalta sådana bostäder.

På längre sikt gynnas all bostadsproduktion, även hyresbostäder, av att beroendet av statliga bidrag upphör och ersätts med normala marknadsförutsättningar och långsiktigt förutsägbara villkor för bostadsbyggandet. Allt tal om nya subventioner är bara ägnat att försena denna anpassningsprocess.

Bostadsbyggandet är inte heller något som sker i ett vakuum. De makroekonomiska förutsättningarna är betydligt viktigare för såväl byggandet som boendekostnaderna än olika produktionsstöd. Jag har i en tidigare interpellationsdebatt pekat på att Riksbanken sedan valet 2006 har höjt sin viktigaste styrränta – reporäntan. Då var reporäntan 2,5 procent, nu är den 4,25 procent. Det är ofrånkomligt att en så viktig variabel som räntan påverkar byggbolagens kalkyler. Även hushållens inkomstutveckling är central, och på det stora hela har de flesta grupper mer pengar att röra sig med nu än tidigare.

I den mån det kan bli tal om åtgärder som kan få betydelse för utbudet av hyresbostäder handlar det om villkoren för att äga och förvalta hyresbostäder. I det sammanhanget vill jag peka på den utredning om till- och frånval som regeringen tillsatte tidigare i år och som alla parter på hyresmarknaden var positiva till.

Anf. 62 CARINA MOBERG (s):

Herr talman! Jag vill inledningsvis säga att jag uppskattar att få diskutera de här viktiga frågorna med bostadsministern. Jag hoppas att Mats Odell också har sett fram emot den här för dagen nionde interpellationsdebatten. Vi ses ju inte så ofta och jag tycker att det är helt nödvändigt att vi får möjlighet att tydliggöra skillnaderna mellan hur regeringens bostadspolitik ser ut och vad vi socialdemokrater anser vara nödvändiga åtgärder för att rätta till och förhindra att problemen växer sig allt starkare på bostadsmarknaden.

Jag har ställt två enkla raka frågor i min interpellation. Jag frågar statsrådet vilka initiativ han tänker ta för att öka bostadsbyggandet och vad han tänker göra för att stimulera ökat byggande av hyresrätter.

Här kan man nu också anknyta till frågan om byggandet av studentbostäder.

Jag uppskattar att bostadsministern svarar så rakt och enkelt som han gör: Regeringen tänker inte göra någonting åt att bostadsbristen breder ut sig, att andelen hyresrätter minskar på bostadsmarknaden, att byggandet av studentbostäder har halverats, att barnfamiljer tvingas bo allt trängre till högre kostnader eller åt att osäkerheten på hyresmarknaden – eller faktiskt hela bostadsmarknaden – blir allt större.

Skillnaden mellan människor på bostadsmarknaden ökar, inte minst i Stockholmsregionen. Regeringen tänker inte göra någonting.

Jag håller naturligtvis inte med om bostadsministerns slutsatser.

Till att börja med kan vi väl ändå vara överens om att det inte minst i Stockholmsregionen råder en stor bostadsbrist och att bostadsmarknaden har stelnat till följd av borgerlig politik som gör att det är billigare att bo kvar och dyrare att flytta. Nyproduktionen av hyreslägenheter är alldeles för låg. Kötiden hos bostadsförmedlingen ökar. Så ser det ut.

Rörligheten på arbetsmarknaden förutsätter en väl fungerande bostadsmarknad. Här har vi ett konkret samband.

Vi socialdemokrater anser att staten måste ta sitt ansvar. Siffrorna talar sitt tydliga språk. Varannan 20–27-åring i Stockholms län saknar egen bostad. I samma grupp uppger åtta av tio att man vill flytta hemifrån, men knappt hälften har råd.

Det krävs 37 000 bostäder bara för att tillfredsställa de unga vuxnas efterfrågan i dag i hela Stockholms län.

Den 27 maj fanns det 34 lägenheter till generell förmedling hos de tre stora allmännyttiga bostadsföretagen i huvudstaden. Ny statistik visar att kön till bostadsförmedlingen ökar med 5 000 personer i veckan samtidigt som antalet förmedlade lägenheter sjunker och kötiderna förlängs. Allmännyttan säljs ut, och det byggs väldigt få nya hyresrätter.

Jag skulle vilja ha några förtydligande svar från bostadsministern. Mats Odell säger att regeringens politik utan subventioner förbättrar möjligheterna för bostadsbyggande. Hur kan du påstå det när all tillgänglig statistik visar på motsatsen? Boverket, länsstyrelsen och till och med NCC och byggindustrin gör andra bedömningar. Färre bostäder byggs, och sämst är siffrorna för hyresrättsproduktionen.

Länsstyrelsen bedömer att endast en fjärdedel av alla nya bostäder blir hyresrätter. Efterfrågeunderskottet gör att kostnaderna stiger samtidigt som räntorna stiger och arbetsmarknaden mattas av. Ett lån på 1 miljon kronor har blivit 1 200 kronor dyrare varje månad om man jämför 2006 med 2008.

Min avslutande fråga till Mats Odell är: När bedömer bostadsministern att tillräcklig tid har gått för att marknaden ska ha anpassat sig, som ni säger, till regeringens långsiktiga regler? Ligger det inom den här mandatperioden, ligger det fem år framåt, eller är det ännu längre fram i tiden?

Anf. 63 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! Vi har dragit dessa frågor ett antal gånger i dag, och jag gör det gärna en gång till.

Carina Moberg summerar mitt svar med att jag inte tänker göra någonting. Att göra någonting i Carina Mobergs värld är uppenbarligen att hålla skattepengar över olika branscher, till exempel byggbranschen. Hon pekar på vikande byggkonjunktur och sjunkande byggnation. Så är det. Man kan titta på Sveriges Byggindustrier. Vad grundar de sina prognoser på? Jo, de grundar dem på konjunkturutvecklingen.

Då vill jag fråga Carina Moberg: Hur mycket subventioner tror Carina Moberg att det skulle krävas för att subventionera bort den bostadskö som ni lämnade efter er här i Stockholm – 200 000 personer? En sak kan jag säga: De 250 miljoner kronor som ni har i er budget för nästa år kommer inte att räcka till särskilt många i den kön. Om de väntar på subventioner från Socialdemokraterna kommer de att bli väldigt besvikna.

Lösningen är, som jag säger, en fungerande bostadsmarknad som gör att fler finner det vara värt att investera i hyresrätter. Det är det som är lösningen.

Om Carina Moberg har någon annan lösning framgår det i alla fall inte av ert budgetförslag – tvärtom. När man tittar på vad som hände un-

der er tid vid makten omvandlades 73 000 hyresrätter till bostadsrätter mellan åren 2002 och 2006. Man kan titta på hur det har varit under en lite längre period. Det låter som om Carina Moberg skulle vara någon sorts garant för att antalet hyresrätter skulle öka snabbare än antalet bostadsrätter i Sverige. Mellan 1990 och 2006 ökade antalet hyresrätter med 4 procent i Sverige, medan antalet bostadsrätter ökade med 36 procent.

Jag tycker att Carina Moberg ska begrunda lite grann hur den egna politiken har slagit och vad ni har i er egen verktygslåda – 250 miljoner i år och ytterligare något hundratal miljoner nästa år och sedan ytterligare något hundratal miljoner. Det är vad det kostar att hälsa på de konsulter som krävs för att sätta i gång detta arbete.

Det är löjeväckande att tro att detta skulle vara en lösning för de människor som står i bostadskö. Jag tror att det är omöjligt. Men jag ska gärna lyssna på Carina Moberg och höra om hon kan tala om för mig hur mycket skattemedel som vi skulle behöva anslå för att möta en sjunkande byggkonjunktur genom att subventionera fram ett bostadsbyggande som skulle kunna hålla detta på ungefär samma nivå.

Anf. 64 CARINA MOBERG (s):

Herr talman! Under den förra mandatperioden när Socialdemokraterna styrde det här landet byggdes det 120 000 nya bostäder. En ansevärd del av dem var hyreslägenheter. Jag talar inte bara för en upplåtelseform. Jag talar för hela bostadsmarknaden. Jag tycker att det viktigaste är att vi löser de problem som människor brottas med i dag.

Mats Odell och jag representerar samma valkrets – Stockholms län. Du kan inte vara helt blind för vad människor har för problem i den här regionen i dag. Som jag sade hittar en väldigt stor andel av 20–27-åringarna ingen bostad. Det byggs för få lägenheter, det byggs för få hyreslägenheter, och hyreslägenheter säljs ut och ombildas till bostadsrätter.

120 000 bostäder byggdes under den senaste mandatperioden. Vad är Mats Odells mål för innevarande mandatperiod? Alla siffror pekar ju åt fel håll utifrån vad Mats Odell säger att han har för målsättning – att det ska byggas fler lägenheter när marknaden har anpassat sig till regeringens politik. När kommer detta att ske? När har marknaden anpassat sig till regeringens politik?

Det råder inga tvivel om att det investeringsstöd som fanns för byggande av hyreslägenheter och studentbostäder i bristorter gav effekt. Det kan Mats Odell inte förneka. Därför anser vi att det behöver återinföras ett investeringsstöd. Då talar jag inte om ett exakt likadant investeringsstöd som det som fanns innan ni avskaffade det.

Man måste naturligtvis ta fasta på andra viktiga aspekter, till exempel energiomställningen i hela bostadsbeståndet. Det talar Mats Odell heller aldrig om. Det är oerhört väsentliga frågor. Det handlar om ett investeringsstöd som också skulle stimulera till en sänkning av boendekostnaderna för människor och se till att vi gemensamt förbrukar mindre energi. Det är tydligen inte viktiga frågor för Mats Odell, men det är det för oss socialdemokrater.

Det behövs ett investeringsstöd för byggande av hyreslägenheter. Det handlar inte om att ösa skattepengar över någon, Mats Odell. Du får faktiskt ta och bestämma dig. Först hånar du det som du tycker är små satsningar. Du vet likaväl som jag att när man inför ett nytt stöd går det inte åt särskilt mycket pengar under det första året, och vi har en rejäl upptrappning – inte som du hånfullt säger, något hundratal miljoner här och där.

Vi har 250 miljoner år 1, 600 miljoner år 2 och 700 miljoner år 3, och vi kommer att återkomma i vår budgetmotion i höst när vi får se om regeringen står fast vid att inte lägga en enda krona för att se till att staten tar sitt ansvar för att kommunerna ska kunna följa den lagstiftning som vi har fattat beslut om i den här kammaren. Kommunerna har ett bostadsförsörjningsansvar. Det behövs ett smörjmedel för att vi ska ha råd att bygga hyreslägenheter i det här landet, annars byggs det bara egnahem och bostadsrätter.

Jag vill bara påminna Mats Odell, som talar i så negativa ordalag om subventioner, om att det finns en subvention på bostadsmarknaden i dag. Den går till dem som äger sin bostad och som har en möjlighet att göra ett 30-procentigt avdrag på räntekostnaderna för sin bostad. Till dem som bor i hyresrätter ska det inte gå någonting. Till dem som bor i bostadsrätter där man har gemensamma lån går det inte heller något vidare stöd från staten.

Jag ska upprepa min fråga. När bedömer bostadsministern att tillräcklig tid har gått för att marknaden ska ha anpassat sig till regeringens förda politik? När, Mats Odell, kan vi få se en ljusning på bostadsmarknaden? Detta skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 65 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! När kan vi se en ljusning på bostadsmarknaden? frågar Carina Moberg.

Låt mig läsa upp vad den arbetsgrupp inom Regeringskansliet som arbetade åren 2004–2005 under den socialdemokratiska regeringen, den så kallade Bofigruppen, sade. Man pekade i en departementspromemoria på att detta hänger ihop mycket med den ekonomiska utvecklingen. Där står följande:

”En entydig slutsats av det redovisade materialet är att bostadspriser och bostadsbyggande i de nordiska länderna styrs av likartade makroekonomiska förhållanden och i stort sett är opåverkade av strukturella olikheter och olikheter i sektorpolitik. Tillväxt, disponibla inkomster, inflation och räntor är alltså avgörande för utvecklingen inom bostadssektorn. Nyproduktionen av bostäder är i alla de nordiska länderna direkt relaterad till prisutvecklingen i bostadsbeståndet.”

Med detta sagt är det alldeles rätt att både Carina Moberg och jag finns i Stockholmsområdet. Men när jag tittar i statistiken måste jag notera att både villa- och bostadsrättspriser sjunker, har stått stilla eller har stigit mycket marginellt i olika delar av landet under den senaste tiden. Stockholms län är ett ganska bra exempel. Under den senaste tolv månadersperioden har bostadsrättspriserna sjunkit med 12 procent i Lidingö, med 5 procent i Täby och med 4 procent i Stockholm och Sollentuna.

Det är klart att det är en signal till dem som ska producera lägenheter att efterfrågan på marknaden inte är lika stark som tidigare. Min fråga kvarstår: Hur stora skattesubventioner tror Carina Moberg skulle behövas för att det, som hon sade, ska ljusna på bostadsmarknaden? Det hänger ihop med konjunkturutvecklingen, med utvecklingen av råvarupriser, livsmedelspriser, inflation, räntor. Det är mycket mer än vi politiker kan påverka genom att subventionera fram förändringar i så oerhört stora mängder som det är fråga om.

Carina Moberg säger att hon är intresserad av hela bostadsmarknaden. Jag skulle vilja fråga hur hon ser på ägarlägenheter. Är det en möjlighet för att öka utbudet? Det skulle innebära att billigare hyresrätter frigjordes genom flyttkedjor. Eller vill Socialdemokraterna blockera möjligheten till en ny upplåtelseform?

Det frågades också hur många bostäder Mats Odell tänker bygga och sades att Socialdemokraterna byggde 120 000. Jag trodde att det var byggföretagen och de som finansierar byggandet som också byggde bostäderna, men à la bonne heure!

En preliminär bedömning som jag gör när jag tittar på statistiken är att det inte alls är orimligt att det kommer att byggas fler än 120 000 bostäder under mandatperioden, men jag vet inte säkert. Det är inte jag som bygger utan de som finns ute på marknaden. Min och regeringens uppgift är att skapa bästa möjliga och stabila förutsättningar för att man långsiktigt ska vilja investera i bostäder i Sverige.

Sådana förutsättningar har inte funnits under de senaste 20 åren, vilket resulterat i att det i Sverige under Socialdemokraternas regeringstid byggts hälften så mycket bostäder som i Norge, hälften så mycket som i Finland och knappt hälften så mycket som i Danmark. Det måste vi nu ändra på.

Anf. 66 CARINA MOBERG (s):

Herr talman! Vi socialdemokrater står upp för alla olika upplåtelseformer på bostadsmarknaden. Vi har inget emot att människor äger sitt boende. Vi har inget emot att människor går samman i bostadsrättsföreningar och på det sättet förvaltar sitt boende på ett demokratiskt sätt. Och vi står definitivt upp för dem som vill hyra sin lägenhet – eller inte har någon annan möjlighet än att hyra. Där har vi den stora skillnaden mellan regeringens politik och den socialdemokratiska politiken.

Vi vill att hela bostadsmarknaden ska fungera. Vi anser att det behövs byggas fler hyreslägenheter i det här landet. Vi lyssnar på branschen och på dem som bygger – det gör, tack och lov, varken jag eller Mats Odell personligen – och ser till att möjligheter skapas för att också hyresrätter ska kunna byggas.

Det går inte att få ekonomi, sägs det, och därför bygger man i stället bostadsrätter. Det är väl inget att hymla om. Så ser det ut. Därför anser vi att det behövs en stimulans för att hyreslägenheter ska byggas. Det har nämligen stor betydelse för att rörligheten på arbetsmarknaden ska fungera och för att människor ska kunna skapa sig ett hem och känna sig trygga i tillvaron.

Räntorna stiger, säger Mats Odell. Ja, det gör de, och priserna likaså. Enligt den senaste mätning som Mats Odell väljer att ta till sig ligger de kanske still, jag vet inte. Bedömare gör olika prognoser, om de går uppåt eller nedåt. Men som jag sade i mitt första inlägg har ett lån på 1 miljon på två år, mellan 2006 och 2008, ökat så mycket att det i dag kostar 1 200 kronor mer i månaden än det gjorde 2006. Det kan väl ändå inte skyllas på socialdemokratisk politik, något som ni annars gärna gör!

Ägarlägenheterna hann jag inte kommentera. Det var tråkigt, för jag tror att Mats Odell gärna hade velat höra vad jag tänkt säga.

Anf. 67 Statsrådet MATS ODELL (kd):

Herr talman! När Carina Moberg säger att hon står upp för alla typer av upplåtelseformer tolkar jag det så att i det även ingår ägarlägenheter. Men jag kanske har fel. Vi får säkert tillfälle att återkomma till det.

Den stora skillnaden här är att Socialdemokraterna och Carina Moberg förlitar sig på att det är subventioner som ska vända utvecklingen. Jag vet inte hur många hundra lägenheter de pengar ni anslagit kan räckta till. Det är inte särskilt många hundra. Om det är lösningen för dem som köar för att få tag i en hyresrätt är det synd om dem. Jag tror att de flesta inser att genom att få ordning på marknadsförutsättningarna för att bygga och förvalta hyresrätter kommer vi att kunna se en vändning.

Jag tog med mig en artikel där Carina Moberg uttalar sig på ett lite annorlunda sätt i dessa frågor. Man ska inte skuldbelägga människor för att de är med och ombildar, säger Carina Moberg, och klassar hyresrätter som lyxboende. Det är ganska dyrt att bo i hyresrätt. Du betalar, fortsätter hon, för att det ska fungera och du kan ringa till värden om kranen går sönder. Samtidigt är det svårt att påverka sina boendekostnader.

Här ser jag, herr talman, en mer balanserad syn från Socialdemokraternas sida när det gäller denna fråga, men det finns ändå kvar grundläggande skillnader. Det som oroar mig är tron på att skattesubventioner till byggsektorn, produktionssubventioner, är det som ska förändra utbudet av bostäder. Det kommer inte att fungera.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2007/08:635 om exporthinder

Anf. 68 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam har frågat mig vilka initiativ regeringen har tagit inom EU och FN för att få till stånd gemensamma åtgärder mot protektionism i ljuset av de globalt stigande livsmedelspriserna.

Livsmedelskrisen i många fattiga länder är mycket allvarlig. Enligt Världsbanken kan runt 100 miljoner människor hamna i fattigdom som ett resultat av de markant ökade priserna på baslivsmedel. Det är oerhört viktigt att Sverige och det internationella samfundet gemensamt reagerar på denna kris.

Det finns många förklarande faktorer till varför livsmedelspriserna har stigit så dramatiskt den senaste tiden. Låt mig peka på några av orsakerna:

Kraftigt ökad efterfrågan på livsmedel har varit resultatet av ökad ekonomisk tillväxt i många befolkningsrika länder, såsom Kina och Indien. Detta är i sig positivt men har samtidigt bidragit till att pressa upp de globala matpriserna, vilket fått negativa effekter i många fattiga länder, inte minst i Afrika.

Krisen kan också betraktas som ett resultat av att ett flertal olyckliga omständigheter inträffat samtidigt. Viktiga faktorer har varit sjunkande livsmedelslager, en billigare dollar, stigande oljepriser samt dåliga skördar runt om i världen. Ökad produktion av biobränslen har vidare ökat efterfrågan på vete, majs och palmolja, vilket fått priserna att stiga.

Ytterligare en orsak till livsmedelskrisen är den illa fungerande världsmarknaden för jordbruksprodukter där industriländer under en lång tid har stött sina egna jordbruk med subventioner och dessutom begränsat tillträdet till sina marknader för jordbruksvaror. Detta har delvis bidragit till underinvesteringar i jordbruket i fattiga länder med låg produktion som följd.

Frihandel är ett kraftfullt instrument för utveckling och fattigdomsbekämpning, i linje med FN:s millenniemål. Regeringen driver en aktiv politik för frihandel inom både EU och FN samt inom andra multinationella organ. I linje med regeringens politik för global utveckling är det viktigt att utvecklingsdimensionen ges en framskjutande roll i handelspolitiken. De kraftigt ökade livsmedelspriserna gör detta arbete särskilt viktigt.

Den protektionism som nu är på uppgång är bekymmersam av flera anledningar. Många viktiga jordbruksexporterande länder har infört exportskatter eller rena förbud mot matexport. Detta gör att de globala priserna stiger ytterligare, vilket skadar fattiga länder, där inkomster ofta till stor del går till matinköp. I Nigeria går exempelvis 70 procent av inkomsten till mat, i Indonesien 50 procent. Vidare skadar exportskatterna även bönder eftersom de tvingas att sälja till ett lägre reglerat pris.

Den handelspolitiska aspekten av livsmedelskrisen är alltså viktig eftersom en friare handel kan bidra till att lösa de strukturella problemen i den globala jordbruksmarknaden. FN:s generalsekreterare, Ban Ki-moon, har tidigare beskrivit handelsrestriktioner som en av anledningarna bakom livsmedelskrisen. I samband med den nu pågående Doharundan i Världshandelsorganisationen, WTO, är Sverige en tydlig frihandelsröst som resolut betonar vikten av handelspolitiska reformer på jordbruksområdet, främst i industrialiserade länder, som en del av en långsiktig lösning på livsmedelskrisen.

Sverige samarbetar inom EU med likasinnade länder för att åstadkomma sänkningar av handelsstörande stöd och tullar på jordbruksvaror. Regeringen förespråkar ökat marknadstillträde för u-länder och ökat handelsrelaterat bistånd, vilket skulle förbättra möjligheterna för många fattiga länder att sälja sina produkter till EU. Sverige stöder också EU:s agerande i frågan om att försöka begränsa möjligheterna att införa olika former av exportrestriktioner och exportskatter.

Regeringen verkar således aktivt för att hitta lösningar på den globala livsmedelskrisen både inom EU, FN, WTO samt i andra berörda forum. Målet är att skapa så goda förutsättningar som möjligt för positiva och bestående resultat för minskad fattigdom och utveckling i alla delar av världen.

Anf. 69 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Tack för svaret, handelsministern! Jag kan konstatera att det här är en så pass viktig fråga att vi är ganska överens utifrån både vikten av frågan och utifrån att hitta sätt att förbättra det som handlar om livsmedelskrisen i världen. Framför allt är den ett hot mot utvecklingsländerna. Det tror jag också att vi är överens om.

Precis som ministern har skrivit i sitt svar svälter ca 100 miljoner människor i världen. I och med den livsmedelskris som vi ser nu förvärras situationen för dem som lever på en eller två dollar om dagen. Det är klart att det är en ganska tuff tillvaro.

När vi i Sverige pratar om ökade livsmedelspriser och de problem som vi ser med det utifrån den svenska befolkningen är en viktig del att vi arbetar med frågan utifrån vår bild av verkligheten. Men om man tänker på hur det ser ut runt om i vår värld och i utvecklingsländerna kan jag inte låta bli att känna att det är än mer viktigt och ett än större ansvar som vi måste ta, och då inte bara i Sverige. Vi måste använda EU som redskap. Där betyder millenniemålen oerhört mycket.

Vi har lagt fast ett mål tillsammans att hunger och fattigdom ska halveras till 2015, och vi hade ju kommit ett stycke på väg. Det kändes i alla fall som om vi hade lyft en liten bit. Men nu, 2008, med ganska få år kvar till 2015 och med ökande livsmedelspriser, är det inte utan att man börjar känna en viss oro för detta.

Herr talman! Jag kan inte låta bli att också lägga till att jag hade förmodligen att vara med näringsutskottet på resa i Indien i februari månad. Just Indien är ju ett spännande land utifrån den fantastiska utvecklingen, inte minst inom teknik och IT, och utifrån hur fler människor i Indien får möjlighet att äta sig mätta varje dag.

Vi reste också på landsbygden, och det är klart att man där kände att man tog ett steg inte bara 100 år bakåt i tiden utan kanske 200 år. Med tanke på det som nu händer med livsmedelspriset förstår man att det slår ganska tufft mot dem som lever på landsbygden i Indien, i Afrika och så vidare, därför att där finns ju ingen infrastruktur. Det blir på något sätt dubbla straff.

Därför är det glädjande både med svaret och med att detta nästa vecka, när ministrarna träffas i Europa, är en av frågorna på dagordningen. Jag har inga förhoppningar om att man ska komma fram till någon lösning, men frågan finns på dagordningen, och man lyfter fram den och diskuterar den.

Jag vill också koppla ihop det här med Doharundan. Då är min fråga till ministern: Tror ministern att vi kommer att få till stånd ett avtal? Jag tror att det finns ett samband mellan livsmedelspriserna och att vi inte har något avtal som vi har kommit överens om i Doharundan.

Anf. 70 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag kan glädjande nog börja med att konstatera att vi har samsyn i den här frågan. Det är oerhört viktigt, därför att det är en stor och allvarlig fråga där vi behöver ha gemensam front – inte bara Sverige utan också hela EU.

Det vi gör på kort sikt är också att vi nu har gett ett extra bidrag på 70 miljoner kronor till FN:s världslivsmedelsprogram för att kunna lindra den humanitära krisen och det man ser av de stigande matpriserna.

Men på lång sikt handlar det ju om någonting helt annat, precis det som Carina Adolfsson Elgestam var inne på. Då handlar det i väldigt hög grad om Doharundan, och jag anser att det är världens bästa argument för att kunna slutföra Doharundan att vi också då lindrar livsmedelskrisen.

Man måste ändå blicka lite bakåt och se vad detta beror på. Egentligen beror det ju på att det sker en utveckling åt rätt håll. Fler människor har råd att äta mer än ett mål mat om dagen. Det är ju någonting positivt som vi ska bejaka. Men då gäller det också att styra det här i rätt riktning så att det också sker investeringar i jordbruk, att det blir en ökad effektivisering av jordbruket och att vi tar bort jordbrukssubventioner där vi i dag betalar bönder för att *inte* odla sin mark, vilket är helt fel riktning. Det finns i dag länder som stänger för export för att man inte ska kunna exportera ris till exempel. I stället behöver man göra precis tvärtom, och då är Dohaavtalet den absolut ultimata lösningen.

Dessutom är det här världens chans för många fattiga länder, delvis genom att livsmedelspriserna har stigit och man alltså får mer för sin gröda, men då gäller det också att kombinera på rätt sätt och att vi ger support till u-länderna för att de ska kunna bli mer effektiva i sitt jordbruk och kunna utveckla det. Vi har också väldigt mycket oanvänd mark i Afrika i dag i många fattiga länder.

Doharundan är den ständiga frågan på dagordningen just nu för en handelsminister liksom frågan hur långt vi har nått och hur det ser ut. Det varierar från dag till dag. Jag försöker inta en positiv attityd. Senaste nytt är att när det gäller jordbruksförhandlingarna känner man att man har nått ganska långt och att man ska kunna komma fram till ett ministermöte. Det ser tyvärr sämre ut på industrisidan. Där återstår fortfarande väldigt mycket arbete att göra. Det finns andra länder utanför EU som i stället tycker att vi ska inrikta oss mer på tjänstesektorn, som hittills har varit en väldigt bortglömd del av Doharundan.

Jag ser detta med tillförsikt an, och ser också vilka intensiva förhandlingar som pågår. Jag mötte Pascal Lamy, chefen för WTO, senast i går och fick de senaste analyserna av honom. Det såg ut precis så här. Men ändå tycker jag att man kan vara vid väldigt gott mod fortfarande.

Det finns alltså fortfarande goda förhoppningar om att ministermötet ska kunna ske vad gäller industridelen och jordbruksdelen som steg ett.

Anf. 71 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Tack, handelsministern, för denna uppdatering av vad som just nu händer och sker inom Doharundan. Jag förstår väldigt väl att det varierar från dag till dag. Det är väl så det är när det handlar om förhandlingar. Det är ju glädjande att det känns någorlunda tryggt, vad gäller det som handlar om jordbrukspolitiken. Det skulle ändå vara en framgång, inte minst utifrån det som handlar om marknadstillträde.

Det är en liten del som det här med livsmedelspriserna handlar om. Man kan inte låta bli att ställa sig frågan – i alla fall gör jag det till mig själv när jag tänker på småbönderna, *small farmers*, runt om i världen och deras möjligheter. Jag hoppas verkligen att det är så att de har fått en lite större del av den här kakan. Marknadsekonomi handlar ju om många olika led som påverkas av det som handlar om handel.

Därför är det viktigt just att vi hela tiden tittar på den här frågan utifrån frihandel och ökad marknadsekonomi och samtidigt ser till att utvecklingspolitiken går hand i hand. Det är på det sättet utvecklingsländerna kan vara med på banan.

Det är klart: I de flesta av våra länder i Europa som är medlemmar i EU ser det helt annorlunda ut, inte minst infrastrukturmässigt, än i Afrika, Indien, Brasilien och så vidare. Det är de här länderna som ska konkurrera om marknadstillträdet. Det är därför det är så viktigt att vi har en utvecklingspolitik som går hand i hand med marknadsekonomi och, i det här fallet, det som handlar om Doharundan och marknadstillträdena. Jag hoppas att vi kan vara överens om också detta.

Det som man ändå kan känna är att ett av de största hoten både mot att Doharundan ska gå i land och mot att vi ska få lägre livsmedelspriser är det hot ett land kan känna gentemot sig självt. Hur ett land ser på frihandel och marknadsekonomi handlar lite grann om hur det upplever och uppfattar sig självt och ser på forskning, utveckling och tillträde till andra marknader.

Därför är den ökade protektionism som vi nu ser runt om i världen ett allvarligt hot också gentemot livsmedelspriserna. Det är det som ministern pekar på i sitt svar. Det tillsammans med Doharundans utveckling är kanske det som det är allra viktigast att vi driver från svensk sida såväl i EU som i FN.

Det gäller att vi blir överens och att de små länderna, som har små resurser att jobba med sin infrastruktur, känner att de har stöd från Europa. Många länder i Afrika, särskilt i södra Afrika, känner att det är storebror som ska komma och bestämma över dem. Då är det lätt att man blir lite "anti". På ett eller annat sätt upplever jag ibland att vi har NGO:er som stöttar dem på vägen med goda råd, men att de goda råden kan uppfattas på olika sätt och ibland kanske också bidrar till en ökad protektionism.

Fortsätt att arbeta på det här spåret! Sverige bör inför ministermötet nästa vecka hårt driva frågan om marknadstillträde och en utvecklingspolitik som går hand i hand.

Anf. 72 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam talar om vikten av att se till att u-länderna får en egen utveckling och att det sluts avtal som är utvecklingsvänliga. En viktig del i detta är kopplingen till Aid for Trade, där Sverige driver den frågan väldigt hårt, inte minst vad gäller EPA-avtalen med många afrikanska länder. Det här är asymmetriska avtal – det är viktigt att komma ihåg det – med skydd för vissa känsliga produkter. Men det allra viktigaste i det här är ändå att vi har en riktig dialog, att vi lyssnar på varandra. Var känner man att problemen finns? Var är hindren?

Just därför tog jag tidigare i vår initiativ till att bjuda in alla afrikanska ambassadörer som finns här i Sverige för att lyssna till dem. Vari

finns era problem när det gäller multilaterala avtal rent generellt? Den dialogen fortsätter. Det är oerhört viktigt att vi lyssnar till dem när de säger att det går för fort. Det är mest det som det handlar om: att man känner sig överkörd, att vi inte har lyssnat.

Samtidigt är det viktigt att vi då inkluderar diskussionen om vilken typ av teknisk kompetens som man behöver hjälp med för att kunna känna sig trygg och tillfreds med den här typen av avtal.

Det är intressant att Carina Adolfsson Elgestam lyfter fram frågan om protektionism. Senast i går var jag på ett intressant möte på International Chamber of Commerce, där vi hade en diskussion om Doharundan och livsmedelspriser. Moderatoren sade att protektionismen sprider ut sitt dna över världen. Då sade jag att det är dags att vi stoppar det och skapar ett vaccin mot protektionism.

Hur gör vi då det bäst? Jo, vi måste vara mycket tydligare framför allt inom EU och se till att vi och våra liberala vänner samlar oss och talar med en stark och enad röst, speciellt nu när protektionismen växer. I Sverige är det väldigt glädjande att vi har stort parlamentariskt stöd från riksdagen. Vi har också starkt stöd från vår svenska industri. Det är oerhört starkt att jag som handelsminister kan känna det stödet. Vi har också stöd av många NGO:er i detta arbete.

Det gäller för oss att uppmuntra andra länder att verka på precis samma sätt, att vara stödjande och pådrivande vad gäller att få ett avslut på Dohaförhandlingarna, att visa flexibilitet och påminna oss om att det här är en utvecklingsrunda och att vi, de rika länderna, ansvarar för att avsluta det här på ett sätt som gynnar både oss och utvecklingsländerna, för att det verkligen blir en situation som vi alla vinner på.

Anf. 73 CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s):

Herr talman! Jag vill lägga till ytterligare en sak som jag tror skulle motverka protektionismen. Det är om vi kunde skicka i väg den svenska modellen på export. Jag tror på marknaden och marknadsekonomi, men under trygghet. Om man får det att hålla ihop vågar man ge sig ut i världen. Man vågar göra omställningar och investeringar om man känner att man får en andra chans, kanske även en tredje, om det går snett. Det tror jag spelar roll för protektionismen.

Det är bra att ministern har tagit detta initiativ och samtalat med ambassadörerna från Afrika. Jag vill ändå passa på att ställa en fråga här i kammaren. Det har kommit information, i alla fall till oss i oppositionen, om att man när man driver EPA-förhandlingarna har "nageln på" lite grann: Nu säger ni ja, för annars får ni inget bistånd! Kan ministern dementera det här i kammaren? Jag hoppas det. Det skulle kännas väldigt värdefullt. Då kan vi också använda det i våra argument i mötet med NGO:er.

Jag vill tacka ministern för debatten. Det känns skönt att vi är överens i denna viktiga fråga, bortsett kanske från den svenska modellen. Sverige ska fortsätta att driva detta med ett EU-perspektiv. Regeringen driver frågan nästa vecka i EU och bör göra det också med ett FN-perspektiv, för att tillsammans på sikt uppnå lägre livsmedelspriser samt uppnå mil-lenniemålen.

Anf. 74 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Carina Adolfsson Elgestam tar upp precis det argument som de afrikanska ambassadörerna själva tog upp, just den kommentaren: Nu säger ni ja, annars blir det inget bistånd!

Det är fruktansvärt att höra att något sådant har skett. Jag är dock övertygad om att vi har tagit oss ur den situationen nu, bland annat genom att det ingicks interimsavtal vid årsskiftet och att man nu arbetar vidare i en lugnare takt och lyssnar mycket mer på varandra. Storbritannien har också suttit och diskuterat med sina ambassadörer, och det är fler länder som är på väg att göra det här, just för att vi ska ha en mycket tydligare dialog och kunna lyssna till varandra.

Det är fortfarande så att vi säkert aldrig kommer att vara helt överens. I en kompromiss får man ge och ta, men i slutändan måste ändå alla kunna leva med den kompromissen. Men ju mer dialog man har, desto bättre förståelse får man för varandras respektive argument och framför allt problem.

Jag tycker att den protektionism som breder ut sig i dag är oerhört skrämmande. Det gäller att motarbeta den med alla medel. Just därför är jag väldigt glad över att jag fick interpellationen. Livsmedelskrisen är precis ett sådant tydligt argument som gör att vi alla måste sluta upp bakom Doharundan och undvika protektionism och i stället se frihandel som det bästa verktyget för att alla ska få det bättre i världen.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2007/08:643 om EU och Andinska gemenskapen

Anf. 75 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jacob Johnson har frågat mig vad jag avser att göra för att främja urfolkens fri- och rättigheter i associeringsavtalsförhandlingarna mellan EU och Andinska gemenskapen.

Att främja och öka respekten för de mänskliga rättigheterna är en prioriterad fråga inom Sveriges och EU:s samlade utrikes- och handelspolitik. Såväl Sverige som EU verkar därför för att en klausul om mänskliga rättigheter ska ingå i alla breda samarbetsavtal som EU sluter med omvärlden, inklusive i de associeringsavtal som nu förhandlas med Andinska gemenskapen.

Förhandlingarna om associeringsavtal mellan EU och Andinska gemenskapen – Bolivia, Peru, Ecuador och Colombia – inleddes hösten 2007. Ett antal förhandlingsomgångar är inplanerade, och förhoppningen är att ett avtal ska kunna slutas under 2009. I anslutning till toppmötet mellan EU och Latinamerika i Lima den 15–16 maj diskuterades associeringsavtalsförhandlingarna vid ett undertoppmöte mellan EU och Andinska gemenskapen. Det hölls dock inga formella förhandlingar kring avtalet, vilket heller inte var planerat.

I september 2007 antog FN:s generalförsamling en deklARATION om urfolks rättigheter, den så kallade urfolksdeklARATIONEN. Antagandet av deklARATIONEN var ett resultat av många års arbete som Sverige aktivt tagit del i, och vi välkomnade deklARATIONENS antagande. DeklARATIONEN utgör

en gemensam politisk viljeförklaring och behandlar bland annat rätten till självbestämmande, nationalitet, kultur och traditioner, religion, utbildning och landrättigheter. För att främja, framhålla och öka respekten för urfolkens rättigheter är det viktigt att urfolks rättigheter tas med i avtal och överenskommelser stater emellan i de fall där avtalsfrågorna berör urfolk. Ett sådant exempel är associeringsavtalen.

Ökat samarbete, ökad handel och investeringar bidrar till tillväxt och utveckling. Utmaningen består i att skapa förutsättningar som skapar möjligheter för alla sektorer och grupper i samhället att ta del av denna utveckling. Breda associeringsavtal, som vilar på respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive urfolks rättigheter, och som omfattar handel, politisk dialog och utvecklings-samarbete, är ett steg på vägen. Sverige verkar för utvecklingsvänliga avtal i de nu pågående förhandlingarna. Exempelvis inom handelsområdet strävar Sverige efter ett generöst tillträde för produkter från de andinska länderna till EU:s marknad och för att vederbörlig hänsyn ska tas till de ekonomiska skillnaderna mellan regionerna i fråga.

När det gäller respekten, garantin och skyddet för ursprungsfolkens rättigheter i immaterialrättssammanhang, vilket inkluderar patentfrågor, kan nämnas att Sverige verkar för internationella bestämmelser om krav på så kallade ursprungsangivelser i patentansökningar. Sverige var drivande vid framtagandet av det förslag från EU och dess medlemsstater som gäller tvingande krav på ursprungsangivelser och som presenterats inom ramen för WIPO, World Intellectual Property Organization.

Sverige och EU verkar för att mekanismer för dialog kring hållbar utveckling ska ingå i associeringsavtalen. Detta gagnar samhället i sin helhet. I förlängningen syftar arbetet för hållbar utveckling även till att ge urfolk bättre möjligheter att komma i åtnjutande av sina rättigheter.

Demokrati och mänskliga rättigheter går hand i hand. Den tyngd vi lägger på mänskliga rättigheter i samband med avtal såsom de associeringsavtal som nu förhandlas med Andinska gemenskapen borgar för demokratiska värderingar. Det borgar också för alla folkgruppers möjligheter att nyttja demokratin för att komma till tals och bevaka sina intressen. Där demokrati och mänskliga rättigheter är vägledande för beslutsfattande kan ursprungsbefolkningarnas intressen och rättigheter respekteras och tas till vara.

Vårt mål är att med respekt för de mänskliga rättigheterna öka handeln och investeringarna i dessa länder. Vi vet att ökad handel är en nödvändig faktor när det gäller att lyfta länder ur fattigdom och hjälpa dem till höjd levnadsstandard. Genom ökat samarbete och dialog mellan EU och Andinska gemenskapen kan vi bidra till att förbättra efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna i berörda länder, inte minst avseende urfolks rättigheter.

Anf. 76 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. I min interpellation utgår jag från exemplet med mapuchefolket, som är en viktig och stridbar del av Chiles ursprungsbefolkning. Under Pinochetdiktaturen skövlades dess naturtillgångar, och mapuchefolket förföljdes. Trots att diktaturen i dag är borta respekteras mapuchefolkets rättigheter fortfarande i ringa grad av chilenska myndigheter och transnationella storföretag. Flera utländska

storföretag, inklusive Stora Enso, har varit inblandade i exploateringen av naturtillgångar i mapuchefolkets område.

Jag har ställt ett antal frågor till Ewa Björling om vad Sverige kan göra för att ursprungsbefolkningarnas rätt respekteras med anledning av associeringsavtalsförhandlingarna mellan EU och Andinska gemenskapen. Statsrådet säger bland annat i sitt svar att det är en prioriterad fråga för Sverige och EU att öka de mänskliga rättigheterna inom den samlade utrikes- och handelspolitiken och att en klausul om mänskliga rättigheter ska ingå i avtal som EU sluter med omvärlden.

Det är bra, och det instämmer jag naturligtvis i. Jag delar även åsikten om FN-deklarationens erkännande av ursprungsbefolkningars sociala rättigheter, deras rätt att utveckla sin kultur, egna institutioner och levnads-sätt är grundläggande.

Herr talman! Av svaret framgår även att Sverige verkar för utvecklingsvänliga avtal i de nu pågående förhandlingarna. Detta med utvecklingsvänliga avtal låter bra. Men det kan minst sagt vara problematiskt eftersom EU och Sverige nu driver på för att få igenom handelsavtal om de så kallade Singaporefrågorna om investeringar, konkurrensfrågor och offentlig upphandling.

Vi måste inse att Andinska gemenskapen och EU inte är rakt av jämförbara storheter. Vi får inte agera så att den lokala utvecklingen i Bolivia och andra länder försvåras avsevärt genom något som kanske formellt sett är konkurrens på lika villkor men i praktiken till fördel för storföretagen inom EU. Det kan slå sönder de ekonomiska grundvalarna för ursprungsfolken och därmed hota deras mänskliga rättigheter.

I sitt svar berättar Ewa Björling att vid toppmötet i Lima för en knapp månad sedan diskuterades dessa associationsavtalsförhandlingar utan att det var direkta förhandlingar. Statsrådet säger i sitt svar tyvärr ingenting om innehållet i dessa diskussioner och hur de olika ståndpunkterna ser ut.

Jag vore tacksam om Ewa Björling kunde utveckla detta i sitt andra inlägg. Det gäller särskilt så kallade utvecklingsvänliga avtal och de därmed förknippade Singaporefrågorna.

Anf. 77 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Enskilda företag ska jag inte kommentera på det sättet. Däremot vill jag var väldigt tydlig med att regeringen sätter frågan om *corporate social responsibility*, CSR, väldigt högt på agendan. Vi vill gärna vara med och främja och stödja inom det området. Jag vill också påpeka att det ska vara företagsägt och företagsdrivet.

Vi vet i dag att många svenska företag är otroligt bra på CSR, för att inte säga bäst i världen. Vi är också det land som har skrivit ett samarbetsavtal med ett annat land i just CSR-frågor. Det har vi gjort med Kina. Där ser vi redan att det har nått framgångar. I dag finns det företag som kan tala om mänskliga rättigheter.

Låt mig återgå till avtalet med Andinska gemenskapen. Jag ska först svara på frågan om hur det såg ut vid toppmötet. Vikten av framsteg i de pågående förhandlingarna fastslogs med målsättning att slutföra dem 2009. Man noterade och diskuterade också asymmetrierna mellan och inom regionerna. Man välkomnar att avtalet bidrar till den andinska integrationsprocessen, och man enades om att särskild uppmärksamhet skulle ges till ett specifikt utvecklingsstöd till medlemmar i Andinska gemen-

skapen och till behovet av flexibilitet i ljuset av existerande asymmetrier mellan och inom regionerna.

Dessutom är det alltid viktigt att påpeka att associerings- och handelsavtal av den här typen ska bidra till utveckling och att stabila och förutsägbara handelsregler bör gälla för samtliga. Betydande hänsyn ska också tas till att de ekonomiska asymmetrierna mellan EU och förhandlingsparterna ska beaktas i avtalen, till exempel vad gäller möjligheter för långa övergångsperioder.

Jacob Johnson frågar mer specifikt om de så kallade Singaporefrågorna. Det är en fråga som inte bara är aktuellt just i förhandlingarna om det här avtalet. Det är en fråga som är aktuell i väldigt många andra avtal också, inte minst EPA-avtalet som jag diskuterade i min förra interpellationsdebatt. Jag vill vara väldigt tydlig där och säga att det är en oerhört viktig fråga för regeringen att detta finns med och är inkluderat. Det ska finnas med frågor om offentlig upphandling, investeringar, konkurrens med mera. Det är först då som man också får fullödiga avtal, och det är också då som man skapar ekonomisk integration på ett djupare sätt och gynnar riktig tillväxt och utveckling.

Herr talman! Jag måste få ställa en fråga till Jacob Johnson. Tycker Jacob Johnson att vi ska sluta avtal där vi bara fokuserar på varor? Varför ska vi inte sluta fullödiga avtal även om vi är olika utvecklingsmässigt sett? Jag tror att det vore att hindra utvecklingsekonomier, eller så kallade *emerging economies*, om vi slöt en annan typ avtal med dem än vad vi gör med övriga länder. Det vore snarare att diskriminera och att inte bygga på tillväxt och utveckling på ett sunt och marknadsekonomiskt sätt. Vi ser ju att det är det som krävs för riktig utveckling. Det har inte minst varit viktigt inom EU och den övriga industrialiserade världen.

Anf. 78 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Jag använde inledningsvis mapuchebefolkningen i Chile som ett exempel. Nu ingår inte Chile i Andinska gemenskapen, men Chile har ju också ett avtal med EU. Det finns en väldigt ojämn inkomstfördelning i Chile. Det drabbar inte minst ursprungsbefolkningen. Man kan säga att avtalet inte har hjälpt ursprungsbefolkningen, trots att Chile i dag är ett ganska rikt land. Det är någonting att tänka på.

Därför kanske jag ska svara på den andra frågan om hur jag ser på vad avtalet ska omfatta. Man kanske bör gå stegvis. I de här förhandlingarna skulle man kunna utesluta de kapitel som berör Singapore, offentlig handel, tjänster, upphovsrätt och så vidare, för att komma fram till en interimslösning. Sedan skulle man kunna återuppta förhandlingarna allteftersom man såg att mer symmetri börjar uppnås, kanske tack vare några strukturella fonder.

Det finns andra saker som man skulle kunna försöka beakta i de här förhandlingarna, till exempel erkännande av universella offentliga varor, gratis överföring av teknologi inom produktion av förnybar energi och tillgång till nödvändiga mediciner. Det är många frågor som man på ett konstruktivt sätt kan föra in just för att få en dynamik och en utveckling inom Andinska gemenskapen.

Jag skulle också vilja lyfta upp frågorna om urfolkens immateriella rättigheter. Där har Björling i sitt svar sagt att Sverige driver krav på ursprungsangivelser. Men jag menar att det är långt från tillräckligt. Man

skulle kunna säga att i dag finns 90 procent av all biologisk mångfald i utvecklingsländerna samtidigt som 95 procent av alla biologiska patent finns hos företag i industriländerna. Där finns en väldig obalans. Hur kan Sverige då agera för att bryta den här trenden så att ursprungsfolk kan få nytta av naturen och den biologiska mångfalden för sina egna intressen och behov? Hur skapar man patentskydd som säkrar en hållbar och rättvis utveckling?

I sitt svar säger också Ewa Björling att Sverige verkar för mekanismer för dialog kring hållbar utveckling. Men i praktiken anser ursprungsbefolkningens organisationer att de inte tillåts delta i någon verklig dialog i den här förhandlingsprocessen utan ser sig som diskriminerade. Därför är det lite paradoxalt när Björling hänvisar till att EU lägger fokus på demokrati och mänskliga rättigheter i förhandlingarna och säger att det ska borga för alla folkgruppers möjligheter att nyttja demokrati och komma till tals och bevaka sina intressen.

Om regeringen verkligen tycker att det är viktigt, varför inte då se till att ursprungsbefolkningen tillåts att själv bevaka sina intressen och komma till tals i förhandlingarna?

Anf. 79 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag börjar med frågan om immateriella rättigheter. Jag tänker inte gå in på biologisk mångfald i detalj utan snarare tala om hur vi står för detta generellt. Vi tycker att det är väldigt viktigt att det finns ett skydd för immateriella rättigheter i alla de avtal vi sluter. Detta är inte minst viktigt för många internationella företag för att de ska kunna fortsätta att driva forskning och utveckling. Men man ska också komma ihåg att internationella företag som befinner sig och verkar i u-länder bidrar väldigt mycket lokalt till ökat välstånd för befolkningen.

Sedan var det frågan om Chiles urfolk, mapucheindianer, som Jacob Johnson tog upp. I de här förhandlingarna om avtalen bestämmer varje stat vilka som deltar och inte deltar i deras delegation.

Låt oss gå in mer specifikt på Chile. I dag finns det en växande medvetenhet om att mapucheindianerna utgör en försummad folkgrupp som också under många sekler har utsatts för övergrepp. Regeringen, under president Michelle Bachelet, har föresatt sig att motverka den diskriminering som förekommer och att förbättra deras situation. Det finns också ett utförligt avsnitt om urfolkspolitiken i deras regeringsprogram i dag.

Anf. 80 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! Jag kan se vikten av att skydda immateriella rättigheter. Men vi har också, inte minst med tanke på klimatdebatten och behovet av tekniköverföring till utvecklingsländerna, en spänning, en motsats, här. Vi måste komma fram till en lösning så att utvecklingsländerna får tillgång till modern teknik. Aidsmedicin är en annan fråga som har med detta att göra. En naturlig utveckling får inte blockeras in absurdum. Det är bra att statsrådet uppmärksammar mapucheindianernas situation, och jag hoppas att hon fortsätter att stödja det arbetet.

Det är kanske lite frestande att avsluta den här lilla diskussionen i dag med en fråga till statsrådet om hur hon tror att det troliga nej:et till Lissabonfördraget från Irlands befolkning kommer att påverka det fortsatta arbetet med associeringsavtalet mellan EU och Andinska gemenskapen.

Jag vill avslutningsvis säga att vi inte får tvinga på de fattiga länderna i Andinska gemenskapen handelsregler och konkurrensutsättning utifrån de villkor som gäller i Sverige och Europa. De måste ges en rejäl chans att skydda sina egna tjänster. Det gäller kanske inte minst ursprungsbe-folkningen. Deras produkter kan inte konkurrera med de europeiska produkter som vi är vana att se i vårt regelsystem i Europa i dag.

Anf. 81 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! Jag ska börja med att säga till Jacob Johnson att jag tycker att uttrycket att tvinga utvecklingsländerna är olämpligt. Vi tvingar ingen. Detta är frivilliga avtal; det är viktigt att påpeka. Men det är också avtal som sluts för att gagna dem i deras egen utveckling samtidigt som den andra parten naturligtvis också ska vara vinnare. Men det är just därför vi alltid diskuterar vikten av asymmetriska avtal när det gäller utvecklingsländer.

Låt oss gå vidare till klimatfrågan. Vi har just startat en diskussion som också ska fortsätta handelsministrar emellan. Den ska förhoppningsvis slutligen landa i Köpenhamnsmötet 2009. Där talar vi om tullfrihet för klimatvänliga produkter, varor, tjänster och teknologier. Det är en oerhört viktig del.

En annan del är hur vi tittar på standardisering, certifiering och märkning av klimatvänliga varor just för att kunna stimulera konsumenten till att vilja välja klimatvänligt. Det är ett arbete som jag hoppas mycket på.

Det blir troligen nej från Irland till Lissabonfördraget, säger Jacob Johnson. Vi har inte sett slutet på denna fråga ännu. Jag är inte beredd att från regeringens sida uttala mig i det här skedet. Naturligtvis önskar vi oss alla ett ja. Skulle det bli ett nej får vi ta ställning till det när det verkligen står tydligt och klart.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08: MJU18
Finansutskottets betänkanden 2007/08: FiU19, FiU22 och FiU24
Justitieutskottets betänkanden 2007/08: JuU24, JuU27 och JuU31
Utrikesutskottets betänkande 2007/08: UU5

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Motioner
med anledning av prop. 2007/08:154 Miljöskyddet i Sveriges ekono-miska zon
2007/08: MJ17 av Anders Ygeman m.fl. (s)
2007/08: MJ18 av Tina Ehn m.fl. (mp)

Näringsutskottets betänkanden
2007/08:NU13 Samgående mellan Posten AB och Post Danmark A/S
2007/08:NU15 Ny förvaltningsstruktur inom näringspolitiken och den regionala tillväxtpolitiken

Försvarsutskottets betänkande
2007/08:FöU14 Lag om signalspaning m.m.

Socialutskottets betänkanden
2007/08:SoU20 Sjukhusens läkemedelsförsörjning
2007/08:SoU21 Byte av namn på Läkemedelsförmånsnämnden

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2007/08:UFöU4 Nationell strategi för svenskt deltagande i internationell freds- och säkerhetsfrämjande verksamhet

14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 juni

2007/08:1358 Blåsarsymfoniska orkestrar inom försvaret
av *Annelie Enochson* (kd)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:1359 Samhällsnyttig sysselsättning
av *Ann-Christin Ahlberg* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:1360 Jobb- och utvecklingsgarantin
av *Ann-Christin Ahlberg* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:1361 Internationellt förbud mot klustervapen
av *Olle Thorell* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1362 Indraget permanent uppehållstillstånd
av *Johan Pehrson* (fp)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:1363 Uppgifter i straffregistret
av *Fredrik Lundh* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2007/08:1364 Beredskapen vid en dricksvattenkris
av *Roland Bäckman* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:1365 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Spanien
av *Agneta Lundberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

Prot. 2007/08:128
13 juni

2007/08:1366 Värnandet av yttrandefriheten i Egypten
av *Elisabeth Svantesson* (m)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 juni.

15 § Kammaren åtskildes kl. 12.42.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 47 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Svar på interpellation 2007/08:682 om information inför försäljning av statliga bolag	1
Anf. 1 Statsrådet MATS ODELL (kd)	1
Anf. 2 EVA-LENA JANSSON (s)	2
Anf. 3 Statsrådet MATS ODELL (kd)	3
Anf. 4 EVA-LENA JANSSON (s)	3
Anf. 5 Statsrådet MATS ODELL (kd)	4
Anf. 6 EVA-LENA JANSSON (s)	4
Anf. 7 Statsrådet MATS ODELL (kd)	5
2 § Svar på interpellation 2007/08:692 om kommuners upphandling av avfallshantering	5
Anf. 8 Statsrådet MATS ODELL (kd)	5
Anf. 9 JACOB JOHNSON (v)	6
Anf. 10 JÖRGEN JOHANSSON (c)	7
Anf. 11 HANS WALLMARK (m)	8
Anf. 12 Statsrådet MATS ODELL (kd)	9
Anf. 13 JACOB JOHNSON (v)	10
Anf. 14 JÖRGEN JOHANSSON (c)	10
Anf. 15 HANS WALLMARK (m)	11
Anf. 16 Statsrådet MATS ODELL (kd)	12
Anf. 17 JACOB JOHNSON (v)	12
Anf. 18 Statsrådet MATS ODELL (kd)	13
3 § Svar på interpellation 2007/08:696 om hyresrättens fördelar	13
Anf. 19 Statsrådet MATS ODELL (kd)	13
Anf. 20 SYLVIA LINDGREN (s)	14
Anf. 21 Statsrådet MATS ODELL (kd)	15
Anf. 22 SYLVIA LINDGREN (s)	15
Anf. 23 Statsrådet MATS ODELL (kd)	16
Anf. 24 SYLVIA LINDGREN (s)	17
Anf. 25 Statsrådet MATS ODELL (kd)	18
4 § Svar på interpellation 2007/08:712 om försäljningen av Vasakronan	18
Anf. 26 Statsrådet MATS ODELL (kd)	18
Anf. 27 EVA-LENA JANSSON (s)	19
Anf. 28 Statsrådet MATS ODELL (kd)	20
Anf. 29 EVA-LENA JANSSON (s)	20
Anf. 30 Statsrådet MATS ODELL (kd)	21
Anf. 31 EVA-LENA JANSSON (s)	21
Anf. 32 Statsrådet MATS ODELL (kd)	21
5 § Svar på interpellation 2007/08:726 om förändringar i allmännyttan och barnperspektivet	22
Anf. 33 Statsrådet MATS ODELL (kd)	22
Anf. 34 MATILDA ERNKRANS (s)	22
Anf. 35 Statsrådet MATS ODELL (kd)	23

Anf. 36	MATILDA ERNKRANS (s).....	24
Anf. 37	SYLVIA LINDGREN (s)	25
Anf. 38	EVA-LENA JANSSON (s).....	26
Anf. 39	Statsrådet MATS ODELL (kd)	27
Anf. 40	MATILDA ERNKRANS (s).....	27
Anf. 41	SYLVIA LINDGREN (s)	28
Anf. 42	EVA-LENA JANSSON (s).....	28
Anf. 43	Statsrådet MATS ODELL (kd)	29
6 §	Svar på interpellation 2007/08:754 om kommunernas ekonomiska situation	30
Anf. 44	Statsrådet MATS ODELL (kd)	30
Anf. 45	ULLA ANDERSSON (v)	31
Anf. 46	Statsrådet MATS ODELL (kd)	32
Anf. 47	ULLA ANDERSSON (v)	32
Anf. 48	Statsrådet MATS ODELL (kd)	33
Anf. 49	ULLA ANDERSSON (v)	34
Anf. 50	Statsrådet MATS ODELL (kd)	35
7 §	Svar på interpellation 2007/08:755 om utredningen om allmännyttan	35
Anf. 51	Statsrådet MATS ODELL (kd)	35
Anf. 52	EGON FRID (v).....	36
Anf. 53	Statsrådet MATS ODELL (kd)	37
Anf. 54	EGON FRID (v).....	38
Anf. 55	Statsrådet MATS ODELL (kd)	38
Anf. 56	EGON FRID (v).....	39
Anf. 57	Statsrådet MATS ODELL (kd)	39
8 §	Svar på interpellation 2007/08:763 om minskat byggande av studentbostäder	40
Anf. 58	Statsrådet MATS ODELL (kd)	40
Anf. 59	CARINA MOBERG (s).....	41
Anf. 60	Statsrådet MATS ODELL (kd)	41
9 §	Svar på interpellation 2007/08:767 om åtgärder för ett ökat bostadsbyggande	41
Anf. 61	Statsrådet MATS ODELL (kd)	41
Anf. 62	CARINA MOBERG (s).....	42
Anf. 63	Statsrådet MATS ODELL (kd)	43
Anf. 64	CARINA MOBERG (s).....	44
Anf. 65	Statsrådet MATS ODELL (kd)	45
Anf. 66	CARINA MOBERG (s).....	46
Anf. 67	Statsrådet MATS ODELL (kd)	47
10 §	Svar på interpellation 2007/08:635 om exporthinder	47
Anf. 68	Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	47
Anf. 69	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	49
Anf. 70	Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	50
Anf. 71	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	50
Anf. 72	Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	51
Anf. 73	CARINA ADOLFSSON ELGESTAM (s)	52
Anf. 74	Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	53

11 § Svar på interpellation 2007/08:643 om EU och Andinska gemenskapen	53
Anf. 75 Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	53
Anf. 76 JACOB JOHNSON (v)	54
Anf. 77 Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	55
Anf. 78 JACOB JOHNSON (v)	56
Anf. 79 Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	57
Anf. 80 JACOB JOHNSON (v)	57
Anf. 81 Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	58
12 § Förnyad bordläggning.....	58
13 § Bordläggning.....	58
14 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	59
15 § Kammaren åtskildes kl. 12.42.....	60

Prot. 2007/08:128
13 juni
